

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ

(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис)

Лада ШІРІНЯН

(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Аналіз кредитоспроможності підприємства**

Виконав: здобувач 4 курсу, групи ФІ-4-14

Прозорова Альона Романівна

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник: Роганова Ганна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент _____

(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) незарядженої допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____

(підпис)

Київ – 2025 р.

2.10. Розрахунок фінансових показників ТОВ «ЕМАК», табл. 2.11. Розрахунок фінансових показників ТОВ «ЕМАК», табл. 3.5. Методи оцінювання кредитоспроможності підприємства із зарубіжної практики, табл. 3.3. Планування кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК».

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Роганова Г.О.		
II	Роганова Г.О.		
III	Роганова Г.О.		

7. Дата видачі завдання 01 листопада 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви, отримання завдання і узгодження плану з керівником	01.11.2024	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 18.03.2025	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 06. 05.2025	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 27.05.2025	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 01.06.2025	
6	Попередній захист	03.06.2025	
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту, проходження перевірки на плагіат , узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	до 06.06.2025	
8	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	09.06.2025	

Здобувач

Прозорова А.Р.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

Роганова Г.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Прозорова А. Р. «Аналіз кредитоспроможності підприємства»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2025.

Кваліфікаційна робота присвячена розкриттю теоретичних, методичних та практичних питань аналізу кредитоспроможності підприємства.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито сутність кредитоспроможності підприємств та значення для діяльності підприємства, охарактеризовано підходи та порядок аналізу кредитоспроможності підприємств.

Другий розділ присвячено аналізу фінансового стану, оцінці та факторному аналізу кредитоспроможності підприємства.

У третьому розділі обґрунтовано напрями покращення фінансового стану та кредитоспроможності підприємства, оптимізації кредитних ресурсів підприємства та узагальнено зарубіжний досвід аналізу та покращення кредитоспроможності підприємства.

Ключові слова: *кредит, кредитоспроможність, кредитний ризик, фінансовий стан, будівельна галузь, мале підприємство.*

ABSTRACT

Prozorova A. R. «Analysis of the creditworthiness of an enterprise»

Qualification work for the degree of «bachelor» in the specialty 072 - Finance, banking and insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2025.

Qualification work is devoted to the disclosure of theoretical, methodological and practical issues of analyzing the creditworthiness of an enterprise.

The work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the research objectives.

The first section reveals the essence of the creditworthiness of enterprises and its significance for the activities of the enterprise, describes the approaches and procedure for analyzing the creditworthiness of enterprises.

The second section is devoted to the analysis of the financial condition, assessment and factor analysis of the creditworthiness of the enterprise.

The third section substantiates the directions of improving the financial condition and creditworthiness of the enterprise, optimizing the credit resources of the enterprise and summarizes foreign experience in analyzing and improving the creditworthiness of the enterprise.

Keywords: credit, creditworthiness, credit risk, financial condition, construction industry, small enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ	
КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	7
1.1. Сутність кредитоспроможності підприємств та значення для діяльності підприємства.....	7
1.2. Характеристика підходів до аналізу кредитоспроможності підприємств.....	13
1.3. Порядок аналізу кредитоспроможності підприємств.....	16
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА	
КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ЕМАК».....	25
2.1. Загально-організаційна та економічна характеристика ТОВ «ЕМАК».....	25
2.2. Оцінка кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК».....	27
2.3. Факторний аналіз кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК».....	42
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ	
КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЕМАК».....	50
3.1. Зарубіжний досвід аналізу та покращення кредитоспроможності підприємства	50
3.2. Напрями покращення фінансового стану та кредитоспроможності підприємства	58
3.3. Шляхи оптимізації кредитних ресурсів підприємства.....	65
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови ведення підприємницької діяльності є складними, що зумовлено підвищенням загроз через макроекономічну та соціальну нестабільність, дефіцит власних фінансових ресурсів та дефіцит працівників, в тому числі під впливом воєнного стану та інших факторів. Негативний вплив зазначені фактори здійснили на будівельну галузь через скорочення попиту на будівництво промислових об'єктів на низьку інвестиційну активність, високий ризик руйнувань та пошкоджень через воєнні ризики.

Актуальності набуває проблематика формування достатнього розміру фінансування, в тому числі через залучення кредитів від комерційних банків, що пов'язане з аналізом кредитоспроможності підприємств як складової кредитного процесу.

Проблеми кредитоспроможності підприємств та аналізу кредитоспроможності знайшли відображення в чисельних публікаціях українських та іноземних дослідників. Серед українських дослідників можна відмітити теоретичні та практичні розробки Андренко О. А., Бондаренко А. Ф., Внукової Н. М., Коцеруби Н. В., Кравченко В. Г., Кравченко Т. В., Літвінчук В. В., Овчелупової О. М., Островської Н. С., Пильнової В. П., Ситника О. О., Солодовніка О. О., Халатур С. М., Швед Д. А., Шептухи О. М. та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розкриття теоретичних, методичних та практичних питань аналізу кредитоспроможності підприємства.

Виходячи з мети дослідження, у роботі поставлено та вирішено такі *завдання*:

- розкрити суть кредитоспроможності підприємств та значення для діяльності підприємства та інших учасників кредитних відносин;
- охарактеризувати підходи до аналізу кредитоспроможності підприємств;
- узагальнити порядок аналізу кредитоспроможності підприємств;

- виявити характерні ознаки підприємства, загально-організаційну та економічну характеристику підприємства;
- провести аналіз фінансового-економічного стану;
- провести аналітичне дослідження кредитоспроможності підприємства;
- обґрунтувати напрями покращення фінансового стану та кредитоспроможності;
- обґрунтувати шляхи оптимізації кредитних ресурсів підприємства,
- узагальнити зарубіжний досвід аналізу кредитоспроможності та запропонувати кращі практики до впровадження в Україні.

Об'єктом дослідження є процес оцінки ділової активності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань оцінки ділової активності підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення мети і розв'язання завдань роботи були використані наступні методи: діалектичний метод для формування теоретичних основ аналізу кредитоспроможності; системно-структурний аналіз для формування порядку аналізу кредитоспроможності підприємств; аналізу та синтез для визначення підходи до аналізу кредитоспроможності підприємств; економічного та фінансового аналізу для аналітичного дослідження кредитоспроможності підприємства; експертних оцінок та планування при плануванні кредитоспроможності.

Інформаційна база роботи сформована на основі нормативних актів України у сфері фінансування будівництва та визначення кредитних ризиків, публікації в наукових виданнях, матеріали офіційних сайтів державних регуляторів (Національний банк України, Міністерство фінансів України), міжнародних рейтингових агентств, фінансова звітність підприємств.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження роботи висвітлені у журналі «Наукові праці НУХТ» у статті « Оцінка кредитоспроможності малого підприємства» [42].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність кредитоспроможності підприємств та значення для діяльності підприємства

Проблематика фінансового забезпечення підприємств стала особливо актуальною у період воєнного стану та багато підприємств відчули дефіцит фінансових ресурсів через проблеми з реалізацією товарів, пролонгацією платежів та збільшенням дебіторської заборгованості, руйнуванням чи пошкодженням майна підприємства та пошуку фінансових джерел для його відновлення. В такому разі підвищується попит від підприємств на кредити банків, які часто відмовляють своїм клієнтам через низький рівень кредитоспроможності та відсутність досвіду кредитних угод, актуальної кредитної історії тощо. Проблемою українських підприємств є низький рівень кредитоспроможності та відсутність досвіду кредитування в тому числі кредитної історії для полегшення кредитного процесу.

Для розуміння перспектив залучення кредитів банків потрібно підприємцям розуміти суть та основні ознаки кредитоспроможності, проте для банківських працівників також потрібно розуміти суть кредитоспроможності для визначення підприємства, якому можна надавати кредит та підприємства, якому варто відмовити у наданні кредиту.

На думку Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. «поняття «кредитоспроможність» необхідно розглядати комплексно, враховуючи позиції та інтереси обох учасників процесу кредитування – позичальника та кредитора» [24, с. 198]. Тобто в основі розуміння сутності кредитоспроможності та визначення важливості для різних учасників потрібно розуміти інтереси позичальника та кредитора. З наведеного рис. 1.1 видно, що основний інтерес до кредитоспроможності мають позичальник,

які зацікавлені у високому рівні кредитоспроможності та доступу до кредитних ресурсів і впевненості, що банки нададуть необхідну суму кредиту; банки також зацікавлені у високому рівні кредитоспроможності своїх позичальників та можливості кредитування підприємств з високим рівнем кредитоспроможності та низьким рівнем ризику.

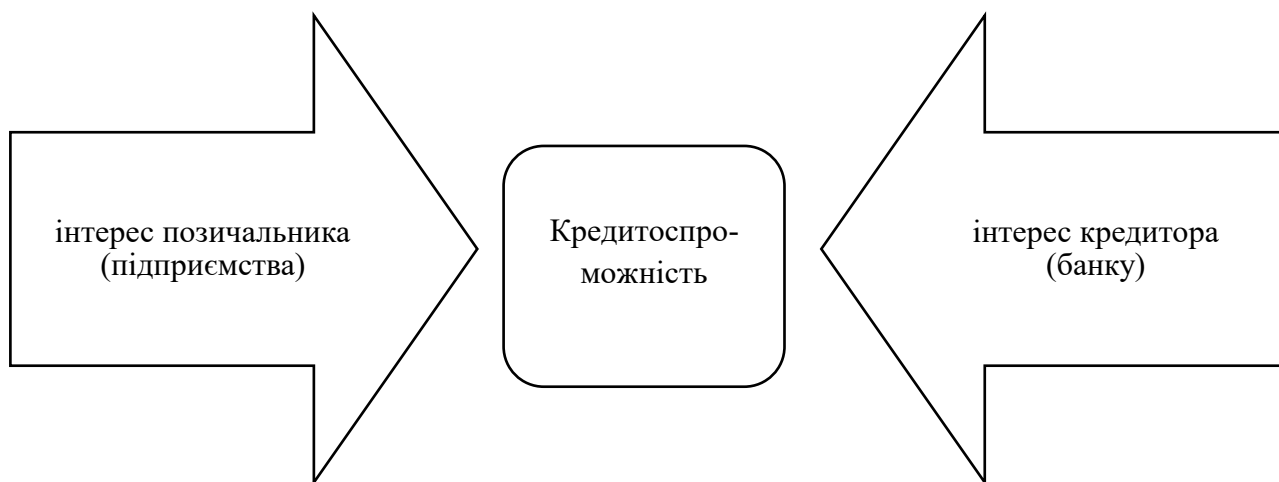

Рис. 1.1. Зацікавленість у кредитоспроможності різних учасників

Джерело: побудовано за [24, с. 198].

Додатково зацікавленими особами у високому рівні кредитоспроможності можуть бути національні регулятори а саме НБУ що зацікавлений у високому рівні кредитоспроможності підприємств та низькому рівні ризиків у банківській системі загалом, тому що ризикові позичальники створюють додаткове навантаження на банківський сектор і загрожують фінансовою кризою. НБУ зацікавлено у високому рівні кредитоспроможності, що буде відбуватися разом з зменшенням частки непрацюючих кредитів у кредитних портфелях банків та у банківському секторі загалом. Додатково зацікавленими у високому рівні кредитоспроможності є постачальники, партнери, наймані робітники, оскільки у разі відсутності власних коштів підприємство може швидко залучити кредит та виконати свої боргові зобов'язання перед різними групами партнерів чи працівників.

Поняття кредитоспроможності позичальника, передумови та умови їх виникнення наведено на рис. 1.2 відповідно до основних концепцій.

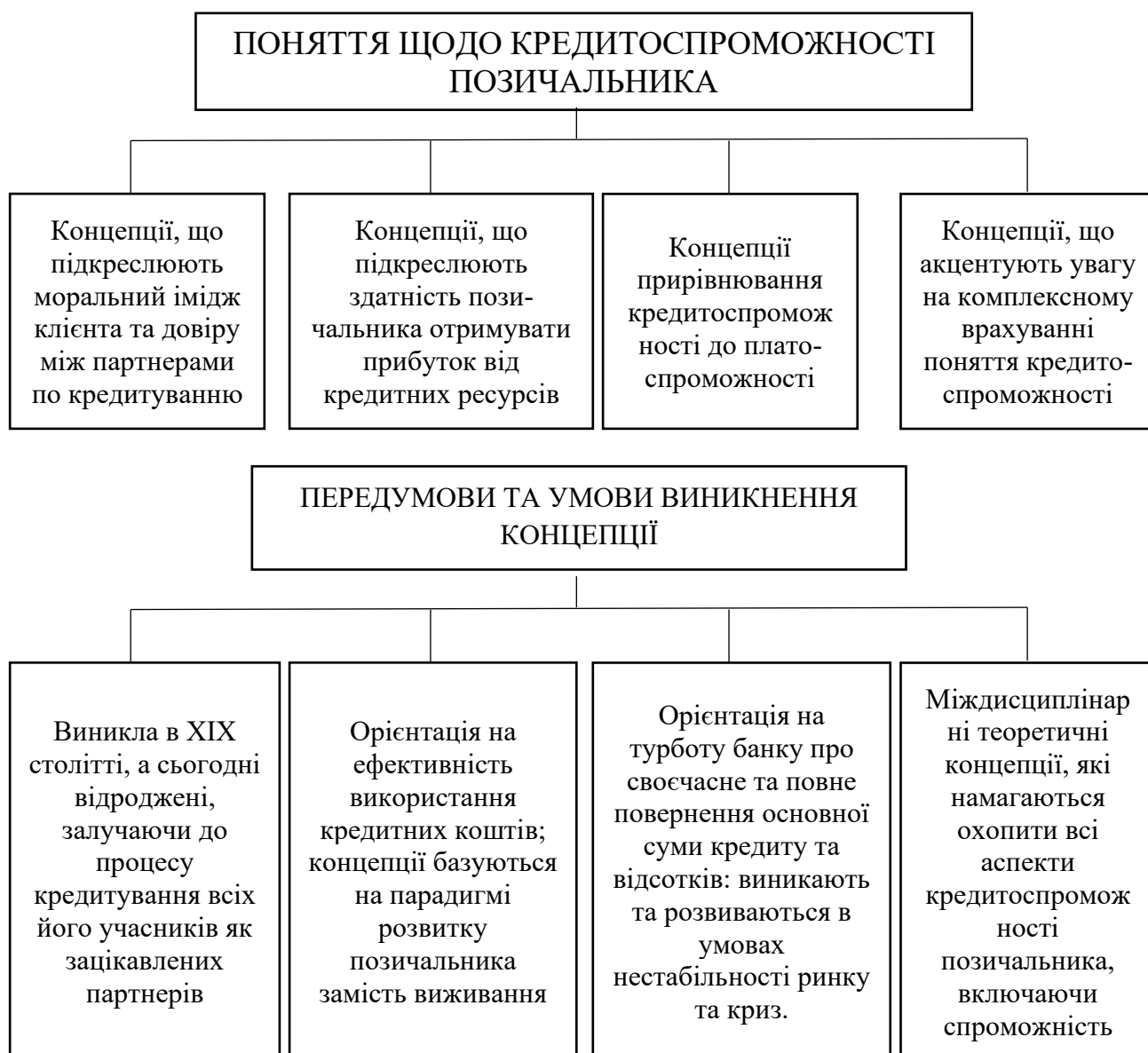

Рис. 1.2. Поняття кредитоспроможності позичальника, передумови та умови їх виникнення

Джерело: побудовано за [7, с. 2547].

За першим підходом кредитоспроможність вказує на наявність позитивного іміджу позичальника та довіру між банком і підприємством, проте за чинними положеннями і підходами, в тому числі від НБУ позитивного іміджу замало для отримання кредиту та обов'язково оцінюють фінансові показники, в тому числі показники доходів, витрат, наявності активів та іншого майна, що може бути використано для застави.

За другим підходом кредитоспроможність визначають як здатність позичальника залучати кредитні кошти та отримувати прибуток від них, тобто основною умовою отримання кредиту та визначення підприємства кредитоспроможним є забезпечення прибутковості діяльності.

За третім підходом кредитоспроможність прирівнюють до платоспроможності, тобто здатності профінансувати власні боргові зобов'язання за рахунок наявних грошових коштів та оборотних активів (поточна платоспроможність) або власного капіталу сформованого власниками чи сформованого у процесі діяльності (довгострокова платоспроможність).

За четвертим підходом кредитоспроможність визначають як комплексну поняття та враховують цілий комплекс ознак, як кількісного, так і якісного виміру. Такий підхід дає можливість комплексно оцінити кредитоспроможність та визначити об'єктивно її рівень, що дозволить підприємству залучити кредити на найкращих для себе умовах, а банку мінімізувати ризик неплатоспроможності клієнта та погіршення умов обслуговування кредитів, вчасної несплати кредиту та відсотків. На нашу думку, чим більше показників включено до системи показників оцінки кредитоспроможності, тим краще і якіснішими будуть результати аналізу і кредитний рейтинг буде більш інформаційним. Саме комплексний підхід до аналізу кредитоспроможності дотримуються українські вчені у своїх останніх дослідженнях [24].

Основні ознаки поняття кредитоспроможності наведені на рис. 1.3 та передбачають, що конкурентоспроможне підприємство повинно мати забезпеченість кредиту у формі високоліквідних активів, які можливо реалізувати для покриття зобов'язань за кредитами; кредитоспроможність має певний строк дії та може змінюватися під дією різних факторів, для цього підприємство може звернутися до банку з проханням перегляду рівня кредитоспроможності; кредитоспроможність означає дотримання умов платності, тобто сплату відсотків за користування кредитними коштами та прибутків підприємства повинно бути достатньо для покриття відсотків; кредитоспроможність передбачає ефективність управління позичальником власними та кредитними коштами для забезпечення прибутковості

та дотримання високого рівня кредитоспроможності, в тому числі ефективне управління фінансовими та грошовими потоками; кредитоспроможність передбачає оцінку фінансового та нефінансового стану позичальника, проте з оцінкою нефінансового стану можуть виникнути труднощі, оскільки нефінансові показники можуть бути суб'єктивними та їх не можливо оцінити. Проте основною ознакою кредитоспроможності залишається спроможність та здатність позичальника розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями відповідно до умов кредитних угод.

Рис. 1.3. Основні ознаки поняття кредитоспроможності підприємства та фізичних осіб

Джерело: побудовано за [19, с. 105].

Вчені (Бондаренко А.Ф., Моїсеєнко М.А., Гордієнко В.П., Дутченко О.О.) пропонують узагальнюючу класифікацію видів кредитоспроможності позичальника за кількома ознаками:

- за терміном запозичення коштів: короткострокова; середньострокова; довгострокова, що повинна відповідати терміну кредитування;
- за масштабами діяльності позичальника: малого підприємства; середнього підприємства; великого підприємства, що винно враховуватися під час оцінки кредитоспроможності та передбачає використання різних моделей оцінки кредитоспроможності, різних наборів показників та різних вихідних даних, оскільки фінансова звітність малого підприємства відрізняється від фінансової звітності великого та середнього підприємства ;
- за сферою діяльності позичальника: промислового підприємства; сільськогосподарського підприємства; підприємства оптової (роздрібної) торгівлі тощо. Для потреб оцінки кредитоспроможності НБУ виділяє п'ять груп позичальників: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство; добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво; оптова та роздрібна торгівля; фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, професійна, наукова та технічна діяльність, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування;
- за формою власності позичальника: державного підприємства; приватного підприємства; корпоративного підприємства; комунального підприємства;
- за резидентністю позичальника: з національним капіталом; з іноземним капіталом [10, с. 95].

Отже, кредитоспроможність визначають як сукупність (комплекс) ознак, що дозволяють підприємству отримати та погасити вчасно кредит відповідно до умов кредитного договору. Розвиток вимог та ознак кредитоспроможності змінювався від іміджу підприємства, прибутковості та платоспроможності до комплексу якісних та кількісних ознак.

1.2. Характеристика підходів до аналізу кредитоспроможності підприємств

Підходи до оцінки кредитоспроможності підприємства можна поділити на три групи:

перша група – підходи, що використовуються та рекомендуються до провадження вченими (теоретичні та наукові підходи). Такий підхід базується переважно на визначенні відносних показників – фінансових коефіцієнтів (наприклад, Коцераба Н. В. застосовує показники платоспроможності та фінансової стійкості [15, с. 117-118], Пильнова В. П. застосовує показники чистої доданої вартості [23]), а також врахування якісних факторів як ділова репутація та кредитна історія, позиція на ринку та інші. В період воєнного стану до якісних факторів може належати зв'язок з країною-агресором тощо. Вчені (Кравченко В. Г., Кравченко Т. В.) вказують, що модель оцінки кредитоспроможності повинна бути такою, що «дає можливість банкам: 1) скоротити час на прийняття банком рішення на видачу кредиту; 2) бути впевненими в тому, що кредит буде повернений позичальником; 3) знизити кредитні ризики банку» [16, с. 132];

друга група – підходи, що визначенні у нормативних положеннях НБУ та комерційний банків (практичні підходи). Як вказує аналіз наукової літератури показує, що вчені використовують для потреб власних досліджень методику НБУ (Андренко О. А., Мордовцев О. С., Мордовцев С. М. [9], Овчелупова О. М. [20]). Літвінчук В. В., Панічук О. В. визначають основні проблеми побудови інтегрального показника: «відсутність щорічної актуалізації НБУ вільних членів і коефіцієнтів логістичних моделей; невідповідність окремих назв показників алгоритмам їх розрахунку; відсутність у частини показників зв'язку з критеріями, які впливають на дефолт боржника, наприклад: якщо наявні запаси підприємства поділити на собівартість реалізованої продукції, то одержаний показник буде свідчити не про період їх повного обороту (днів), а про фактичну величину залишку, який необхідний для створення 1 грн вартості реалізованої продукції в

оцінці виробничої собівартості. Чим менша величина цього показника, тим краща організація бізнесу; період повного обороту кредиторської заборгованості безпосередньо залежить від чистого доходу як джерела її погашення, а не від обсягу реалізованої продукції в оцінці виробничої собівартості. При цьому алгоритм розрахунку – це відношення чистого доходу від суми кредиторської заборгованості; спроможність обслуговування бізнесом боргу може характеризуватися відношенням чистого доходу до поточних зобов'язань, а не навпаки, та з урахуванням довгострокових зобов'язань, які не погашаються в поточному періоді; включення до складу платіжних активів і платіжних зобов'язань об'єктів, які не відповідають їх вимогам» [17],

третья група – підходи, що використовуються міжнародними та українськими кредитними рейтинговими агентствами та підприємству присвоюється певний клас кредитоспроможності і оприлюднюється самим рейтинговим агентством. при цьому комерційні банки можуть самостійно не проводити оцінку та аналіз кредитоспроможності і використовувати наявний кредитний рейтинг. Визначення кредитного рейтингу, що попередньо визначений кредитним агентством приймається чи відхиляється банкам відповідно до внутрішніх документів. НБУ рекомендує банкам використовувати кредитні рейтинги, що присвоєнні:

- Standard & Poor's,
- Fitch Ratings,
- Moody's Investors Service.

Також можна визначити умовну четверту групу, за якою для оцінки кредитоспроможності використовують загальновідомі моделі діагностики банкрутства підприємств переважно іноземних розробників (моделі Е. Альтмана, Р. Ліса, Р. Таффлера, Г. Спрінгейта) [31].

Враховуючи переваги і недоліки систем оцінювання кредитоспроможності Літвінчук В.В., Панічук О.В. запропонували комплексний показник оцінювання кредитоспроможності підприємства на основі коефіцієнта рівня його стійкого розвитку:

$$\begin{aligned} \text{КСР} = (\text{РПП} : \text{ВКП}) = (\text{РПП} : \text{ЧПП}) \times (\text{ЧПП} : \text{ЧДП}) \times (\text{ЧДП} : \text{СКП}) \times \\ \times (\text{СКП} : \text{ВКП}) = \text{КРП} \times \text{РДП} \times \text{ВВК} \times \text{СВК}, \end{aligned} \quad (1.1)$$

де КСР - коефіцієнт рівня стійкого розвитку підприємства;

РПП – реінвестований прибуток та інші власні кошти підприємства;

ВКП – власний капітал підприємства;

ЧПП – чистий прибуток та прирівняні до нього доходи підприємства;

ЧДП – чистий дохід підприємства;

СКП – статутний капітал підприємства;

КРП – коефіцієнт реінвестування прибутку в розвиток бізнесу;

РДП – прибутковість доходу підприємства;

ВВК – віддача вкладеного капіталу;

СВК – рівень стійкості власного капіталу [17].

В основу формули 1.1 покладено показник доходів та прибутків, власного капіталу та його поповнення від результатів діяльності, проте відсутні показники ліквідності і поточної платоспроможності, ділової активності та оборотності. Однак до недоліків такої формули слід віднести її узагальнену придатність, і вона не є адаптованою до певного виду діяльності як це запровадило НБУ.

Інші вчені (Внукова Н. М., Швед Д. А.) просто визначають перелік показників, які характеризують рівень кредитоспроможності. До таких показників відносять показники ліквідності та платоспроможності підприємства (проміжний коефіцієнт покриття, показника покриття, коефіцієнт покриття необоротних активів довгостроковим капіталом, коефіцієнт покриття боргу), показники структури капіталу та майна підприємства (коефіцієнт заборгованості, коефіцієнт незалежності, частка необоротних активів), показники рентабельності та Cash-flow (операційна рентабельність продажу, рентабельність активів) [11, с. 16]. Перелік груп показників може бути розширений до шести:

- коефіцієнти статичної платоспроможності,
- коефіцієнти структури капіталу,
- коефіцієнти ділової активності,

- коефіцієнти якості активів та фінансових ресурсів;
- коефіцієнти рентабельності,
- коефіцієнти динамічної платоспроможності (стану грошових потоків) та здатності покривати борги [25, с. 281].

Халатур С. М. та інші вчені [29] не використовують інтегральний показник, а лише окремі фінансові коефіцієнти: коефіцієнт концентрації позикового капіталу (коефіцієнт заборгованості) (більше 0,5), коефіцієнт фінансової залежності (менше 2), коефіцієнт фінансування (співвідношення власного і позикового капіталу) (більше 1,0), рентабельність власного капіталу (0,2-0,4), рентабельність активів (0,2-0,4), рентабельність продажів (0,3-0,5), кредитне плече (до 30%), коефіцієнт фінансової незалежності (більше 0,5), внутрішня платіжна дисципліна (0,2-0,6), тривалість ділових відносин (1,0-1,5).

Отже, перша група підходів до аналізу кредитоспроможності – підходи, що використовуються та рекомендуються до провадження вченими (теоретичні та наукові підходи) на основі загальноприйнятих фінансових коефіцієнтах; друга група – підходи, що визначені у нормативних положеннях НБУ та комерційний банків (практичні підходи); третя група – підходи, що використовуються міжнародними та українськими кредитними рейтинговими агентствами.

1.3. Порядок аналізу кредитоспроможності підприємств

Після прийняття Постанови НБУ від 30.06.2016 р. №351 [5] порядок аналізу кредитоспроможності підприємства та етапи банківського кредитування змінилися (рис. 1.4) за рахунок посилення уваги до кредитоспроможності, забезпечення максимальної прозорості та розуміння кредитного ризику підприємства.

Перший етап. До комерційного банку подається заявка (письмове клопотання, клопотання) на отримання кредиту за формою, визначеною комерційним банком у паперовому або електронному вигляді. На цьому етапі оцінюються сильні й слабкі сторони позичальника та об'єкта кредитування.

Передуючи першому етапі повинен бути аналіз кредитоспроможності, що здійснюється працівниками підприємства з попереднього визначення класу кредитоспроможності. Крім заявки, потенційний позичальник має подати такі документи: бізнес-план, техніко-економічне обґрунтування потреби в кредиті, проектно-кошторисну документацію, установчі та реєстраційні документи тощо.

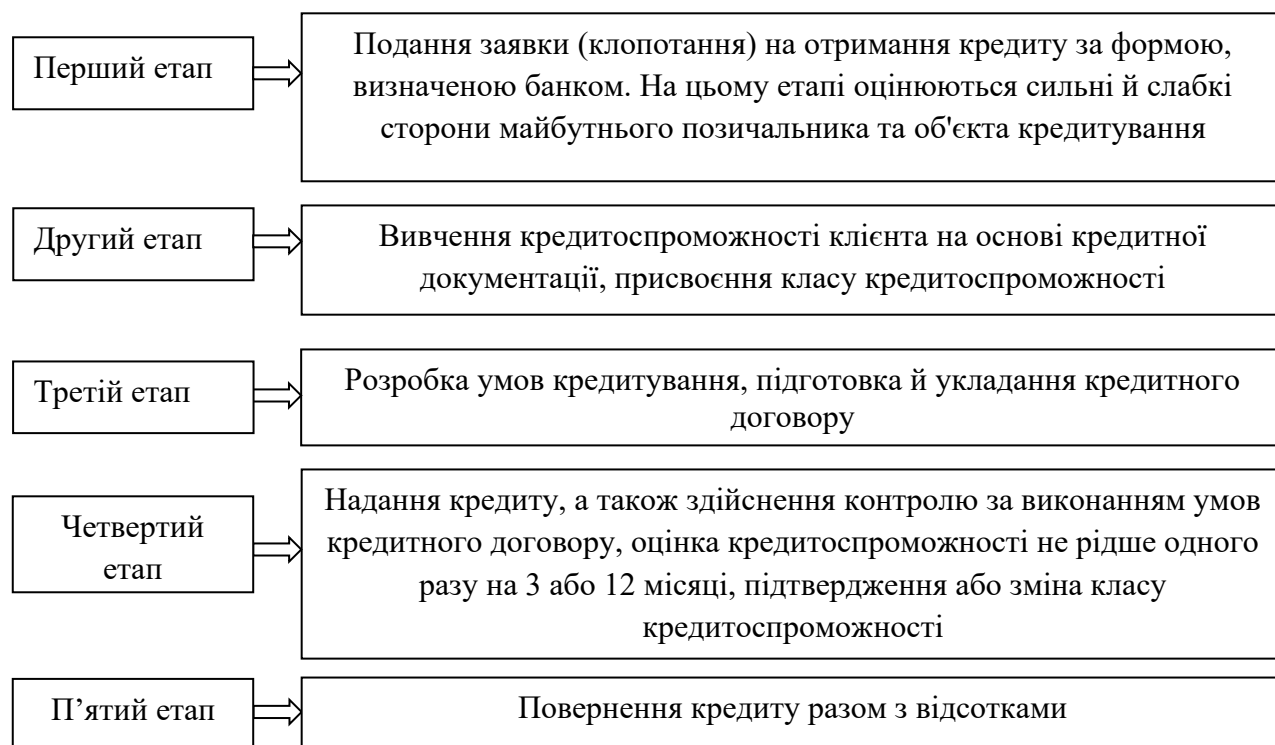

Рис. 1.4. Етапи банківського кредитування з урахуванням Постанови НБУ від 30.06.2016 р. №351

Джерело: [5]

Другий етап передбачає вивчення кредитоспроможності з урахуванням Постанови НБУ від 30.06.2016 р. №351 [5]. При цьому аналіз кредитної заявки та кредитоспроможності ґрунтується на врахуванні таких факторів:

- розмір підприємства;
- вид економічної діяльності;
- своєчасність сплати боргу підприємством за одержаним кредитом;
- наявність кредитного рейтингу за міжнародною шкалою;
- період функціонування боржника дати державної реєстрації тощо.

На початку аналізу кредитоспроможності вибирають модель розрахунку інтегрального показника боржника за такою формулою:

$$Z = \beta_0 + \sum_{i=1}^n \beta_i x_i \quad (1.2)$$

де Z - інтегральний показник;

x_i - показники, що визначаються на підставі фінансових коефіцієнтів, розрахованих за даними фінансової звітності боржника - юридичної особи, з урахуванням установлених НБУ діапазонів для кожного фінансового показника;

β_i - коефіцієнти логістичної моделі, що визначаються з урахуванням вагомості показників;

β_0 - вільний член логістичної моделі, значення якого актуалізується Національним банком [5].

Величини x_i , β_0 , β_i щороку актуалізуються НБУ на підставі даних фінансової звітності боржників - юридичних осіб. Банк для актуалізації логістичної моделі подає до НБУ дані про класифікацію боржників - юридичних осіб, а також дані їх фінансової звітності, за формою та в строки, установлені НБУ.

Для будівельних підприємств відсутня окрема модель, тому підприємства будівельні оцінюються за другою моделлю. Відповідні моделі наведені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Моделі оцінки кредитоспроможності будівельних підприємств

Розмір підприємства	Модель
Для великого та середнього підприємства	$Z = 1,815 + 0,237 \cdot X_1 + 0,408 \cdot X_{10} + 0,301 \cdot X_{11} + 0,405 \cdot X_{13} + 0,494 \cdot X_{14} + 0,303 \cdot X_{15} + 0,234 \cdot X_{17}$
Для малого підприємства	$Z = 1,775 + 0,472 \cdot X_2 + 0,408 \cdot X_{11} + 0,392 \cdot X_{12} + 0,357 \cdot X_{13} + 0,347 \cdot X_{14}$

Джерело: [5]

Кількість x_i загалом становить 17, але визначається для кожної моделі окремо: для моделі для великого або середнього підприємства 1 - X_2 , X_5 , X_8 , X_9 ,

X_{11} , для моделі 2 – $X_1, X_{11}, X_{13}, X_{14}, X_{15}, X_{17}$, для моделі 3 – $X_2, X_5, X_6, X_7, X_8, X_{13}, X_{17}$, для моделі 4 – $X_1, X_4, X_6, X_8, X_{16}$, для моделі 5 – X_1, X_2, X_5, X_6, X_8 .

Для малих підприємств для моделі 1 – X_1, X_3, X_7, X_{13} , для моделі 2 – $X_2, X_{11}, X_{12}, X_{13}, X_{14}$, для моделі 3 – $X_7, X_8, X_{11}, X_{13}, X_{14}, X_{17}$, для моделі 4 – $X_1, X_4, X_6, X_8, X_{16}$, для моделі 5 – X_1, X_2, X_5, X_6, X_8 . Розрахунок показників відбувається за даними фінансової звітності підприємства підприємства.

Показники (x_i) для будівельних підприємств, що визначаються на підставі фінансових коефіцієнтів, що співпадає з порядковим номером:

X_1 – похідний від K_1 показник капіталу,

X_2 – похідний від K_2 показник загальної ліквідності,

X_{10} – похідний від K_{10} показник поточної ліквідності,

X_{11} – похідний від K_{11} показник покриття боргу чистим доходом,

X_{12} – похідний від K_{13} показник частки неопераційних елементів балансу,

X_{13} – показники частки неопераційних елементів балансу,

X_{14} – похідний від K_{14} показники оборотності поточних активів,

X_{15} – похідний від K_{15} показник покриття фінансових витрат прибутком до оподаткування та амортизації,

X_{17} – похідний від K_{17} показник покриття фінансових витрат валовим прибутком.

Дослідження у розділі 2 проведено для потреб оцінки кредитоспроможності малого будівельного підприємства, тому визначено дерево розрахунку оцінки кредитоспроможності наведено на рис. 1.5. За проведеним дослідженням Постанови НБУ від 30.06.2016 р. №351 можна визначити, що для будівельного підприємства враховується лише рівень поточної ліквідності, оборотність зобов'язань, рентабельність активів та зовсім не визначається рівень фінансової стійкості та достатності власного капіталу.

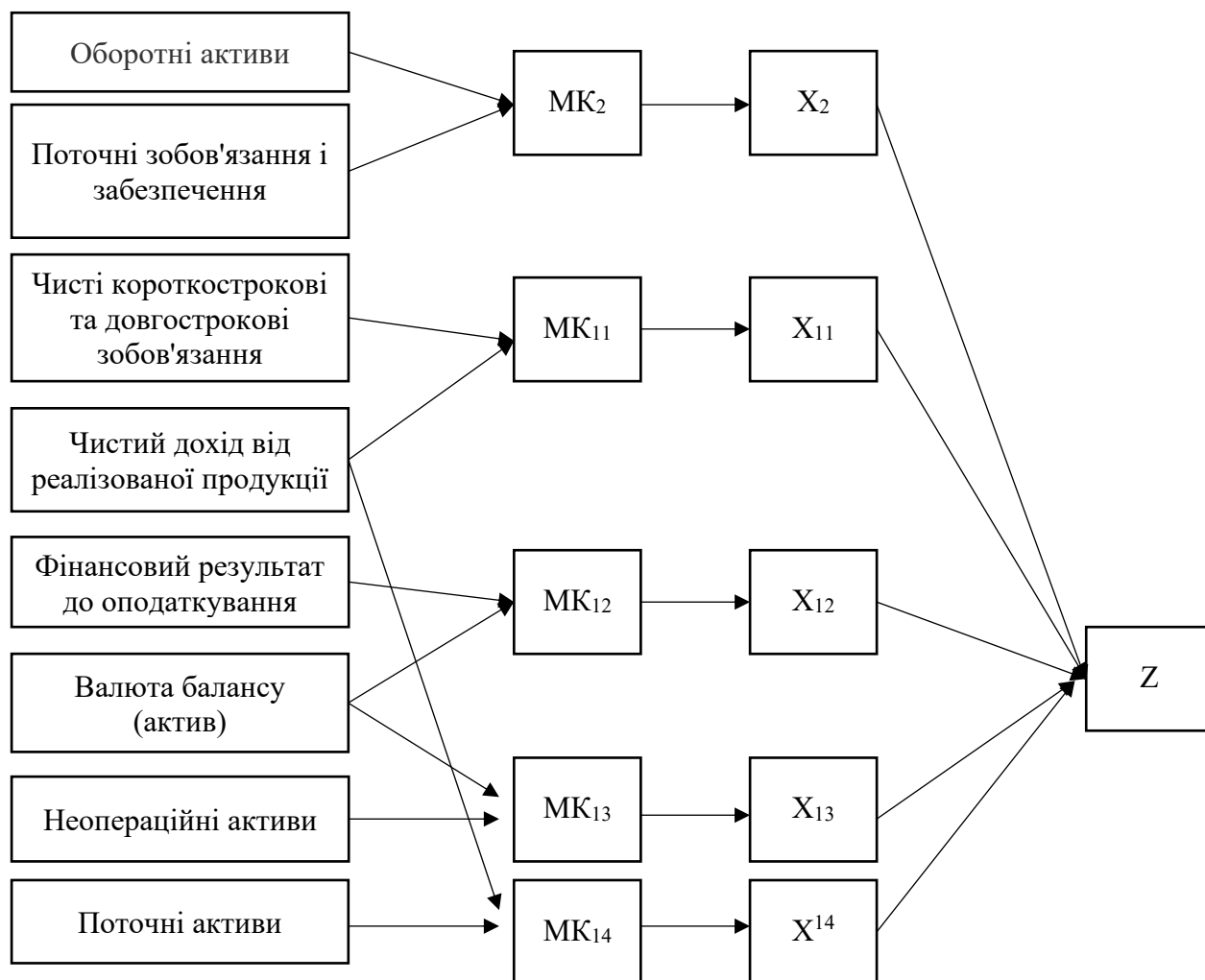

Рис. 1.5. Дерево розрахунку оцінки кредитоспроможності малих будівельних підприємств

Джерело: [5]

Постанови НБУ від 30.06.2016 р. №351 наділяє банк правом коригування класу позичальника (визначеного на підставі розрахунку інтегрального показника), шляхом застосування коригуючих факторів, а саме:

- у разі своєчасності сплати боргу позичальником з дотриманням таких вимог: наявність факту прострочення боргу протягом 31÷60 днів, банк визначає клас не вище 5; протягом 31÷60 днів – не вище 8; 91 та більше днів – не вище 10;
- ознак, що свідчать про високий кредитний ризик позичальника;
- вимог стосовно визнання / припинення визнання банком дефолту позичальника;

- наявної інформації стосовно кредитної історії позичальника в частині його класифікації за класом 10, тоді банк понижує клас такого позичальника на три класи.

За результатами проведеної оцінки кредитоспроможності для підприємства присвоюється один з дев'ять класів кредитного ризику. Для розуміння присвоєного ризику можна визначити, що вищий клас означає вищу кредитоспроможність та нижчий рівень кредитного ризику. відповідно до присвоєного класу кредитного ризику банку визначає також ймовірність дефолту та нелатоспроможності.

Розділ XVII Постанови НБУ від 30.06.2016 р. №351 визначає ознаки, що свідчать про високий кредитний ризик позичальника: відсутність кредитного рейтингу за міжнародною рейтинговою шкалою; функціонування менше одного року з дати державної реєстрації; прострочення боргу від 31 календарного дня і більше; від'ємне значення капіталу протягом трьох останніх років поспіль [5].

У табл. 1.2 визначено основні критичні значення відповідно Постанови НБУ від 30.06.2016 р. №351 .

Таблиця 1.2

Моделі оцінки кредитоспроможності будівельних підприємств

Розмір підприємства	Діапазони значень інтегрального показника за класами									
	значення	клас 1	клас 2	клас 3	клас 4	клас 5	клас 6	клас 7	клас 8	клас 9
Для великого та середнього підприємства	Більше або дорівнює	+3,55	+2,90	+2,25	+1,60	+0,95	+0,31	-0,34	-0,99	-
	Менше ніж	-	+3,55	+2,90	+2,25	+1,60	+0,95	+0,31	-0,34	-0,99
Для малого підприємства	Більше або дорівнює	+2,87	+2,40	+1,93	+1,46	+0,99	+0,52	+0,05	-0,43	-
	Менше ніж	-	+2,87	+2,40	+1,93	+1,46	+0,99	+0,52	+0,05	-0,43

Джерело: [5]

Третій етап. Полягає в розробці умов кредитування, підготовці, погодженню й укладанні кредитного договору. Цей етап називають ще структуруванням кредиту, в ході якого визначають основні умови кредитного договору, які

погоджується прийняти позичальник та на яких погоджується здійснювати кредитування комерційний банк.

Банк визначає основні параметри кредиту: вид, суму, строк, спосіб видачі і погашення кредиту, забезпечення (застава), процентна ставка за користування кредитом, додаткові комісійні платежі за кредитом, комісія за відкриття і обслуговування кредитного рахунку, інші параметри. Розробляється комерційним банком також графік погашення кредиту відповідно до визначених строків.

Після закінчення роботи щодо структурування кредиту кредитний працівник банку переходить до переговорів про укладання кредитного договору з позичальником. При цьому позичальнику надаються пропозиції за умовами майбутньої кредитної угоди, що можуть відповідати кредитній заяві (клопотанню) і можуть суттєво відрізнитися від них. Після досягнення згоди за всіма параметрами кредиту підписується кредитний договір.

Четвертий етап характеризується наданням кредиту, його обслуговуванням, а також здійснюється контроль за виконанням умов кредитного договору. Після підписання кредитного договору оформляються бухгалтерські документи, які містять вказівки щодо відкриття позичкового рахунку та видачі кредиту.

Банк здійснює контроль за виконанням позичальником умов кредитного договору, використанням кредиту та цільовою складовою, своєчасним і повним його погашенням кредиту та відсотків. При цьому банк протягом усього строку дії кредитного договору підтримує ділові контакти з позичальником, зобов'язаний проводити перевірки стану збереження заставленого майна, що повинне бути передбачене в кредитному договорі. Під час виконання кредитного договору комерційний банк постійно здійснює оцінку кредитоспроможності позичальника: для підприємств, що складають квартальні і ручну звітність – не рідше ніж одного разу на квартал, сільськогосподарських товаровиробників – не рідше ніж одного разу на рік, пов'язані підприємства – не рідше ніж одного разу на рік.

Якщо в процесі виконання кредитного договору виникла додаткова потреба у кредитних коштах, то банк може задовольнити цю додаткову потребу на умовах укладання додаткового кредитного договору.

П'ятий етап процесу кредитування полягає в поверненні суми кредиту разом з відсотками за його користування.

Наказ Мінфіну України від 14.07.2016 р. № 616 визначає інтегральний показник фінансового стану за допомогою методу багатofакторного дискримінантного аналізу за формулою:

$$Z = a_1 K_1 + a_2 K_2 + a_3 K_3 + a_4 K_4 + a_5 K_5 + a_n K_n - a_0, \quad (1.3)$$

Z – інтегральний показник фінансового стану бенефіціара;

$K_1, K_2 \dots K_n$ – фінансові коефіцієнти, що визначаються на підставі даних фінансової звітності бенефіціара. Для оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника за міжнародними кредитами використовують коефіцієнт загальний та проміжний покриття, коефіцієнт фінансової незалежності, покриття необоротних активів власним капіталом, оборотності оборотних активів та оборотності позичкового капіталу за EBITDA, коефіцієнт рентабельності власного капіталу, рентабельності продажів за EBIT, рентабельності операційної діяльності за EBITDA, рентабельності активів за чистим прибутком;

$a_1, a_2 \dots a_n$ – параметри дискримінантної моделі, що визначаються з урахуванням вагомості та розрядності фінансових коефіцієнтів;

a_0 – вільний член дискримінантної моделі [6].

Здатність позичальника обслуговувати позики від міжнародних фінансових організацій визначається на основі розрахунку коефіцієнта покриття боргу. Коефіцієнт розраховується як відношення прогнозованої суми чистого руху коштів від операційної та інвестиційної діяльності (без урахування сум нарахованих відсотків) до суми за вимогами з обслуговування та погашення боргу на відповідний фінансовий рік.

Даний коефіцієнт не розраховується у методиці НБУ, проте використовується Міністерством фінансів України. Коефіцієнта покриття боргу позичальника характеризує здатність обслуговувати залучені кредити (сплачувати відсотки і основний борг за кредитними операціями) за рахунок достатніх

надходжень грошових коштів від операційної діяльності та частково інвестиційної діяльності. Інформаційним забезпеченням таких розрахунків є форма фінансової звітності №2 та форма фінансової звітності №3.

Таким чином, визначено роль та місце оцінки кредитоспроможності у кредитному процесі. Визначено послідовність етапів оцінки кредитоспроможності будівельного підприємства з визначенням формул для розрахунку показників, критичних значень інтегрального показника та порядку присвоєння класу кредитного ризику.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ЕМАК»

2.1. Загально-організаційна та економічна характеристика підприємства

Підприємство ТОВ «ЕМАК» створено 8 років тому. За час своєї діяльності підприємство не змінювало юридичної адреси. Підприємство не входить до жодного об'єднання підприємств і не має відокремлених підрозділів і дочірніх підприємств. Основні відомості про підприємство можна побачити в паспорті ТОВ «ЕМАК» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Паспорт підприємства ТОВ «ЕМАК»

Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕМАК»
Скорочена назва	ТОВ «ЕМАК»
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Місцезнаходження	03065, Україна, місто Київ, Козелецька, будинок, 24
Код ЄДРПОУ	40395109
Дата реєстрації	04.04.2016
Сфера	будівництво
Види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД	41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель
Середня кількість працівників	6
Статутний капітал	102 000 грн.

Джерело: розроблено автором на основі даних про ТОВ «ЕМАК»

ТОВ «ЕМАК» – підприємство в сфері будівництва. Основним видом діяльності підприємства є 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель. Крім того, підприємство виконує і інші види діяльності:

- будівництво інших споруд, н.в.і.у., залізниць і метрополітену, мостів і тунелів, трубопроводів, доріг і автострад, споруд електропостачання та телекомунікацій, водних споруд,
- підготовчі роботи на будівельному майданчику, розвідувальне буріння,
- електромонтажні роботи, монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування,
- інші будівельно-монтажні роботи,
- малярні роботи та скління, штукатурні роботи, установлення столярних виробів, покриття підлоги й облицювання стін,
- інші спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.,
- діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту,
- надання в оренду будівельних машин і устаткування, власного чи орендованого нерухомого майна;
- інша діяльність із прибирання будинків і промислових об'єктів,
- надання ландшафтних послуг,
- інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах,
- ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення,
- вантажний автомобільний транспорт, надання послуг перевезення речей (переїзду),
- загальне прибирання будинків, інші види діяльності із прибирання.

Для здійснення комерційної діяльності у ТОВ «ЕМАК» дотримані всі мінімальні технічні та просторові умови, інформація про продукцію є обов'язковою, а також визначено робочий час. Компанія забезпечує безперебійну доставку та отримання товару в найкоротші терміни. Для цього компанія має розвинену логістику, а на складі компанії великий запас товару. Конкурентною перевагою підприємства є використання різних каналів збуту: пряме постачання продукції з заводу та постачання продукції через торговельні компанії.

Для досягнення основної мети встановлені наступні функціональні цілі: у виробництві та наданні послуг – розвиток виробництва, покращання якості надання

будівельних послуг, у сфері маркетингу – активізація рекламної діяльності, у кадровій політиці – вдосконалення мотивації, покращання організації праці, в організації управління – вдосконалення методів управління, організаційної структури управління, у сфері постачання – розширення транспортної мережі.

Організаційна структура ТОВ «ЕМАК» є простою, оскільки дане підприємство невелике за розміром та має лише 6 працівників.

Управління на ТОВ «ЕМАК» є централізованим. Підприємство не має структурних підрозділів. Управлінську та фінансову діяльність здійснює керівник підприємства, який без доручення діє від імені підприємства.

Отже, ТОВ «ЕМАК» – підприємство в сфері будівництва, створено метою отримання прибутку для засновників.

2.2. Оцінка фінансового стану підприємства

До основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства належить капітал, доходи та витрати підприємства, фінансові результати, основні та оборотні активи, фінансові результати, відносні показники (ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності тощо).

За даними рис. 2.1 можемо визначити загальну суму капіталу. За даними Звіту про фінансовий стан капітал ТОВ «ЕМАК» збільшувався, тобто збільшувалися гроші, які використовуються для створення, ведення або розвитку бізнесу. Це також може стосуватися чистої вартості (або балансової вартості) бізнесу. Капітал найчастіше відноситься до грошей, які використовує бізнес або для покриття майбутніх витрат, або для інвестування в нові активи та проекти. Капітал ТОВ «ЕМАК» збільшився у 2022 році у 1,9 рази, 2023 році у 2,9 рази, у 2024 році – у 5,7 разів.

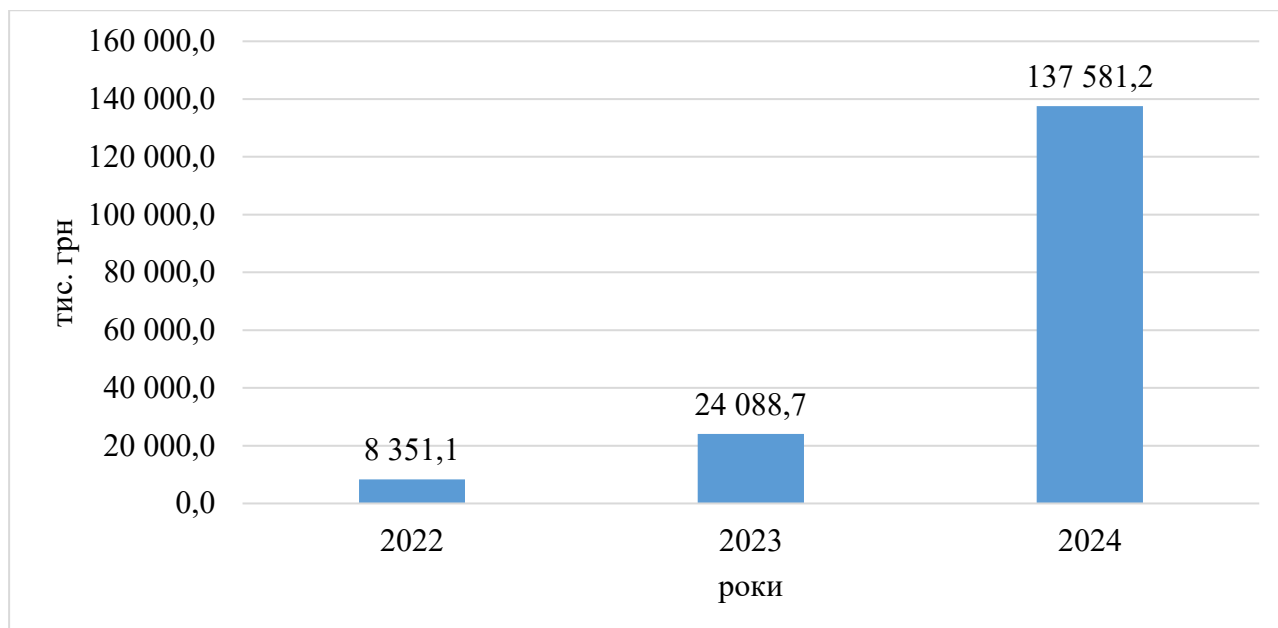

Рис. 2.1. Динаміка капіталу ТОВ «ЕМАК», тис. грн

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Капітал ТОВ «ЕМАК» складається з власного та позикового. Це ми можемо простежити у Звіті про фінансовий стан підприємства та на рис. 2.2.

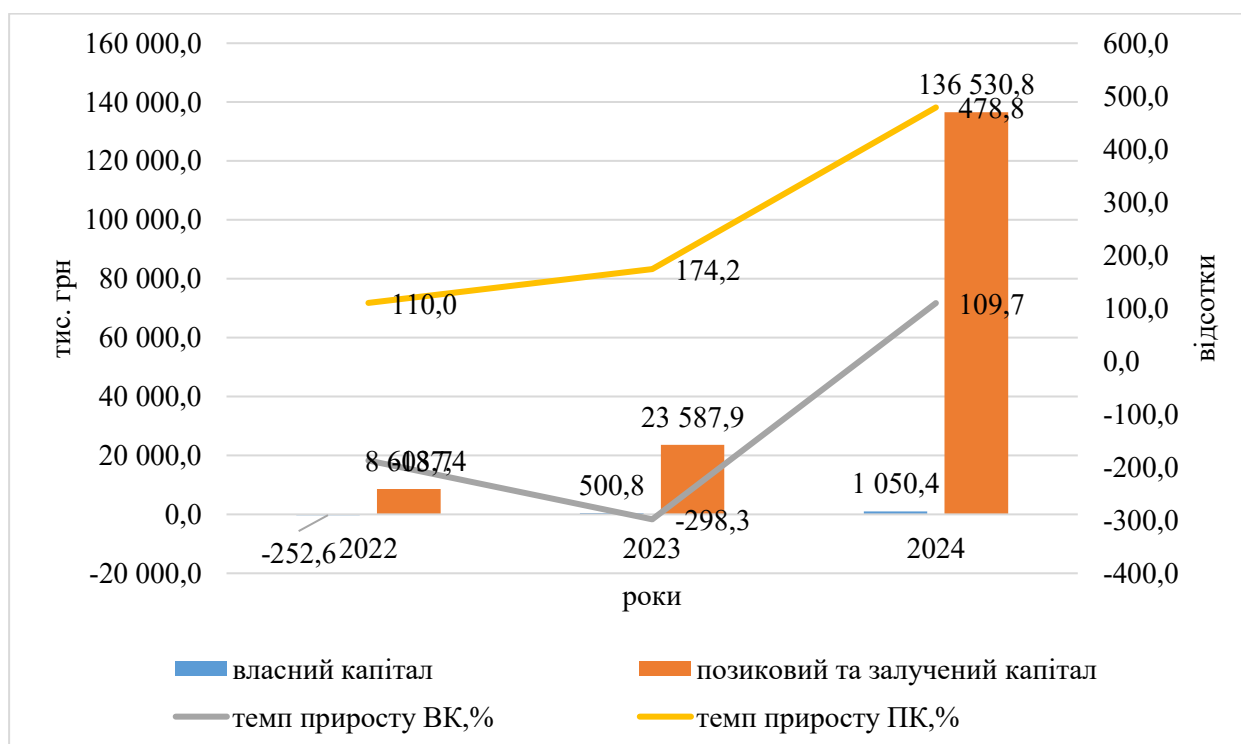

Рис. 2.2. Динаміка складових капіталу ТОВ «ЕМАК», тис. грн

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Оснoву капіталу підприємства становить позиковий капітал. У 2022 році їх сума зросла на 110%, а 2023 році ріст становив 174,2%. Позиковий капітал був максимально нарощений у 2024 році та зріс становив 5,8 разів. Така динаміка є негативною і відображає невважену фінансову політику ТОВ «ЕМАК» щодо формування капіталу, також у 2024 році з'явилися довгострокові зобов'язання, що вказує на формування зобов'язань ще за одним з напрямів.

Негативним проявом фінансового стану та негативною ознакою для рівні кредитоспроможності є також від'ємне значення суми власного капіталу у 2022 році, що показує непокритий збиток від операційної діяльності, проте такий збиток був сформований у рік введення воєнного стану та вказує про чутливість підприємства до зовнішнього середовища та зовнішній ризиків.

Власний капітал включає зареєстрований капітал та нерозподілений прибуток (непокритий збиток), а позиковий капітал включає велику чисельність різних складових. Динаміка та структура капіталу наведена у табл. 2.2 та 2.3.

Зареєстрований капітал відображає суму коштів, яку внесли засновники підприємства задля забезпечення діяльності. Єдиним засновником є Жежеринський Роман Олексійович та ним внесено 102 тис. грн до статутного капіталу у 2016 році. Сума зареєстрованого капіталу стабільна протягом останніх трьох років та становить 102 тис грн. Це означає, що внесків до статутного фонду протягом 2022-2024 років не робили, склад засновників не змінювався.

Ще однією складовою власного капіталу ТОВ «ЕМАК» є нерозподілений прибуток. При цьому у 2022 році простежується формування непокритого збитку на суму 252,6 тис грн, що призвело до від'ємного значення власного капіталу у розмірі 354,6 тис грн. У 2023 році сума непокритого збитку була погашена і підприємство у балансі сформувало нерозподілений прибуток у сумі 398,8 тис грн, що дало можливість збільшити власний капітал до 500,8 тис. грн та збільшити у наступному 2024 році до 1050,4 тис. грн. Такий ріст власного капіталу слід вважати позитивним явищем, проте навіть таке збільшення власного капіталу не достатнє для забезпечення діяльності підприємства.

Таблиця 2.2

Динаміка капіталу ТОВ «ЕМАК»

	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп приросту, %	
				2023-2022	2024-2023	2023-2022	2024-2023
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	102,0	102,0	102,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-354,6	398,8	948,4	753,4	549,6	-212,5	137,8
Усього за розділом I	-252,6	500,8	1 050,4	753,4	549,6	-298,3	109,7
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			288,0		288,0		
III. Поточні зобов'язання							
Поточна кредиторська заборгованість за:							
товари, роботи, послуги	3 538,6	1 392,9	32 613,5	-2 145,7	31 220,6	-60,6	2241,4
розрахунками з бюджетом	119,9	94,1	11,7	-25,8	-82,4	-21,5	-87,6
у тому числі з податку на прибуток	21,8	21,8		0,0	-21,8	0,0	-100,0
розрахунками зі страхування			13,9	0,0	13,9		
розрахунками з оплати праці	2,3		54,9	-2,3	54,9		
Інші поточні зобов'язання	4 942,9	22 100,9	103 548,8	17 158,0	81 447,9	347,1	368,5
Усього за розділом III	8 603,7	23 587,9	136 242,8	14 984,2	112 654,9	174,2	477,6
Всього	8 351,1	24 088,7	137 581,2	15 737,6	113 492,5	188,4	471,1

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

З табл. 2.3 видно, що частка власного капіталу набувала від'ємного значення у 2022 року через збитки. У 2023 році власний капітал досяг 2,1% всього капіталу, що було недостатнім для фінансової стійкості підприємства та у 2024 році показник зменшився до 0,8%.

Іншим джерелом формування капіталу ТОВ «ЕМАК» є позикові та залучені кошти. Позичковий капітал – це кошти, які необхідно повернути. Ця форма фінансування складається з позик, облігацій і привілейованих акцій, які необхідно повернути інвесторам.

Таблиця 2.3

Структура капіталу ТОВ «ЕМАК»

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
				2023-2022	2024-2023
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1,2	0,4	0,1	-0,8	-0,3
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-4,2	1,7	0,7	5,9	-1,0
Усього за розділом I	-3,0	2,1	0,8	5,1	-1,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2
III. Поточні зобов'язання					
Поточна кредиторська заборгованість за:					
товари, роботи, послуги	42,4	5,8	23,7	-36,6	17,9
розрахунками з бюджетом	1,4	0,4	0,0	-1,0	-0,4
розрахунками зі страхування	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
розрахунками з оплати праці	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Інші поточні зобов'язання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Усього за розділом III	103,0	97,9	99,0	-5,1	1,1
Всього	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Основним та єдиним джерелом позикових коштів у 2022-2023 роках були поточні зобов'язання, а саме інші поточні зобов'язання. У 2024 році сформовано довгострокові зобов'язання у сумі 288 тис. грн. У 2023 році через ріст поточної заборгованості, її частка інших поточних зобов'язань скоротилася зростаючи до 97,9%, а у 2024 році до 99,0%. У 2023 році підприємства збільшило лише інші

поточні зобов'язання на 17 158 тис. грн, а у 2024 році збільшено поточну кредиторську заборгованість на 31 220,6 тис. грн, тобто у 23 рази також у близько 5 разів збільшено інші поточні зобов'язання.

Інші поточні зобов'язання» – суму зобов'язань, які не включені до інших статей, наведених у розділі «Поточна кредиторська заборгованість», зокрема заборгованість за одержаними авансами, заборгованість засновникам у зв'язку з розподілом прибутку, заборгованість пов'язаним сторонам, сальдо субрахунку 644 «Податковий кредит» і суму валової заборгованості замовникам за будівельними контрактами (п. 2.30 розд. II НП(С)БО 25). Дані беремо із Кт сальдо рахунків 37, 64 тільки щодо суми податкового кредиту і зобов'язань з ПДВ, 68 – у разі використання спрощеного Плану рахунків і Кт сальдо рахунків 37, 643, 644, 67, 68 (за винятком сум по субрахунках 680 та 684 щодо відсотків за кредитами банків) – у разі використання загального Плану рахунків. Формування інших поточних зобов'язань відбувається відповідно до особливостей діяльності підприємства, а саме будівельної діяльності та особливостей розрахунків у будівництві.

Другу частину поточної заборгованості формує кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Їх частка в динаміці скорочується з 42,4% у 2022 році до 23,7% у 2024 році. Це говорить про оптимізацію розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками.

Емісію цінних паперів ТОВ «ЕМАК» не проводить.

В цілому в структурі капіталу досліджуваного підприємства наявні як позкові, так і власні кошти. Простежується висока заборгованість як за поточними зобов'язаннями. Все це в майбутньому може негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства та його платоспроможність.

Наступні група показників – це доходи (2.3) і витрати (рис. 2.4) підприємства, а також фінансовий результат (рис. 2.5). ТОВ «ЕМАК» отримує доход лише від основної діяльності, оскільки фінансової та інвестиційної діяльності не здійснює. Операційна діяльність забезпечує більшу частину грошового потоку та значною мірою визначає, чи буде вона

прибутковою. Звичайні операції ТОВ «ЕМАК» включають грошові надходження від надання будівельних послуг та інші доходи. З рис. 2.3 можемо робити висновок, що чистий дохід від реалізації продукції є основним доходом, який збільшується у близько 10 разів у 2023 році проти 2022 року та у 6 разів у 2024 році, що вказує на інтенсивний розвиток підприємства. Також варто відзначити, що інші доходи чи інші операційні доходи мають не системний характер, наприклад, у 2023 році були отримані інші операційні доходи у розмірі 1001,3 тис. грн, у 2024 році були отримані інші доходи у розмірі 117,1 тис. грн. Наявність таких доходів не мали суттєвого впливу на динаміку і структуру доходів підприємства.

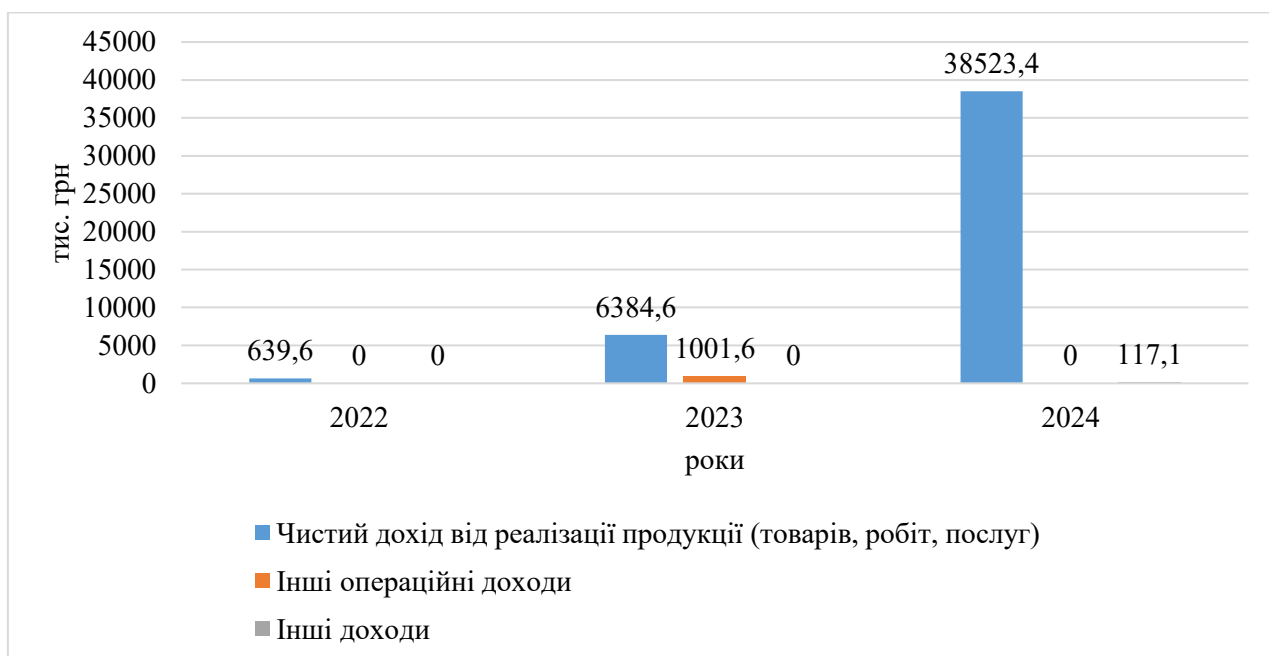

Рис. 2.3. Динаміка доходів ТОВ «ЕМАК», тис. грн

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

В цілому ж позитивна динаміка росту загальної суми доходу показують ефективну роботу ТОВ «ЕМАК». Збільшення доходу ТОВ «ЕМАК» є ключовим фактором зростання прибутку, тому важливо знайти правильні стратегії. Чіткі цілі можуть допомогти компанії визначити, які стратегії є найвигіднішими.

Оскільки, основним джерелом доходів ТОВ є чистий дохід від реалізації будівельних послуг, то основним напрямом витрат є собівартість реалізації (рис. 2.4). Витрати пов'язанні зі собівартістю є операційними витратами

компанії. Крім того операційні витрати ТОВ «ЕМАК» включають й інші операційні витрати та інші витрати у 2024 році. Собівартість будівельних послуг збільшувалася відповідно до збільшення реалізованих послуг та ростом цін на енергоносії, сировину та допоміжні матеріали, оплату праці у будівництві.

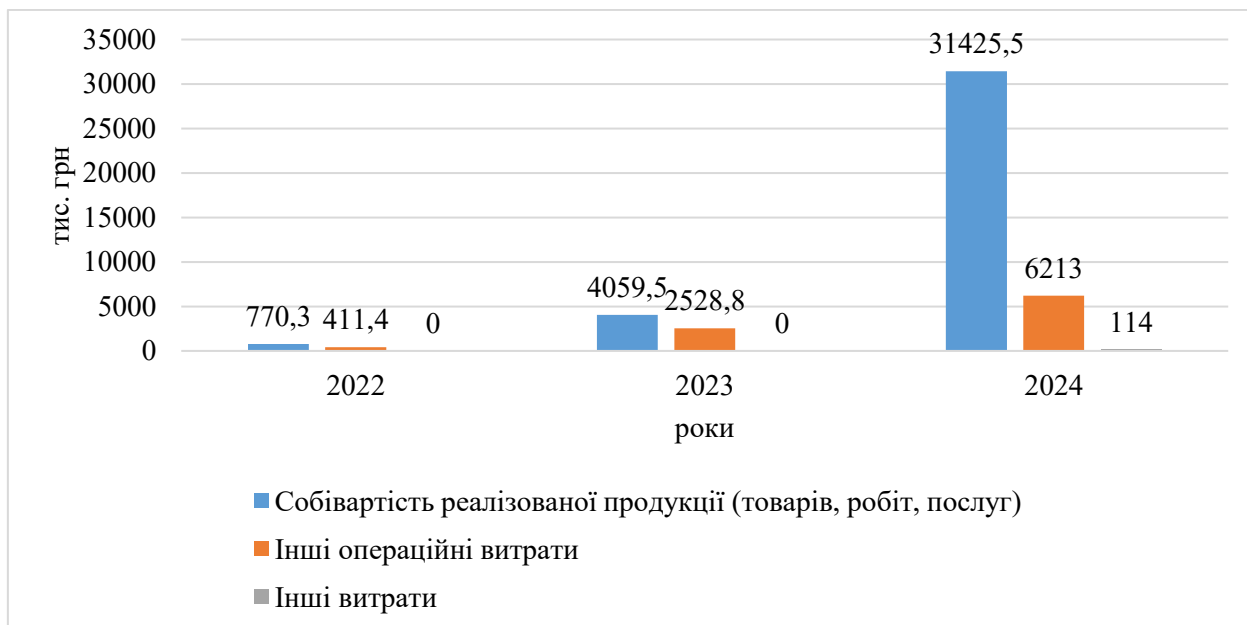

Рис. 2.4. Динаміка витрат ТОВ «ЕМАК», тис. грн

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Фінансовий результат (рис. 2.5) формувався під впливом трьох факторів: доходи, витрати, податки (податок на прибуток, оскільки підприємство перебуває на загальній системі оподаткування). Доходи становили у 2022 році 639,6 тис. грн, у 2023 році доходи становили 7386,20 тис. грн, у 2024 році доходи становили 38 640,50 тис. грн. Витрати становили у 2022 році 1181,7 тис. грн, у 2023 році витрати становили 6588,30 тис. грн, у 2024 році витрати становили 37752,50 тис. грн. Податок на прибуток у 2022 році на нараховувався через збитки, у 2023 році податкові зобов'язання становили 46,4 тис. грн, у 2024 році податкові зобов'язання становили 159,9 тис. грн. Динаміка фінансового результату ТОВ «ЕМАК» вказує на збиток у 2022 році. Так, введення воєнного стану у 2022 році негативно вплинув як на всю економіку України, так і на діяльність ТОВ «ЕМАК». Багато потенційних клієнтів відмовилися від отримання будівельних послуг, що зумовило скорочення прибутковості та

отримання збитку через значні витрати. Але у 2023 році підприємство отримало прибуток у 751,5 тис. грн у забезпечило майже такий само рівень у 2024 році.

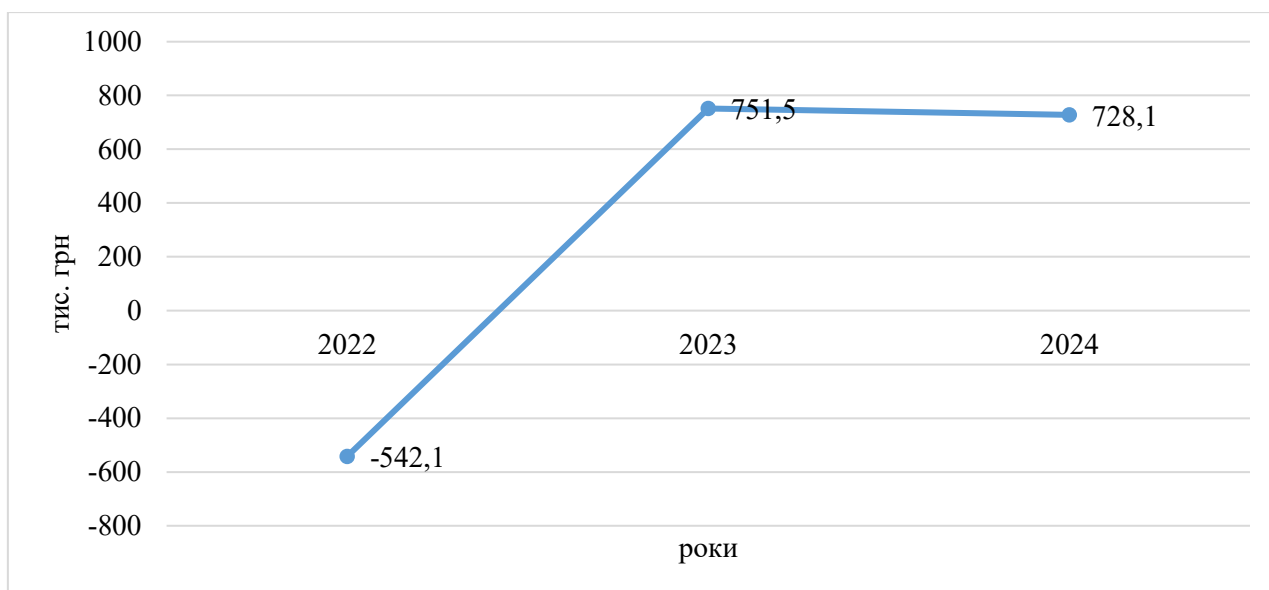

Рис. 2.5. Динаміка фінансового результату ТОВ «ЕМАК», тис. грн

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Необоротні (основні) та оборотні активи разом вказують на напрями розміщення капіталу та складають загальну вартість активів. З рис. 2.6 видно, що для ТОВ «ЕМАК» характерне переважання оборотних активів, у табл. 2.4 наведена динаміка активів.

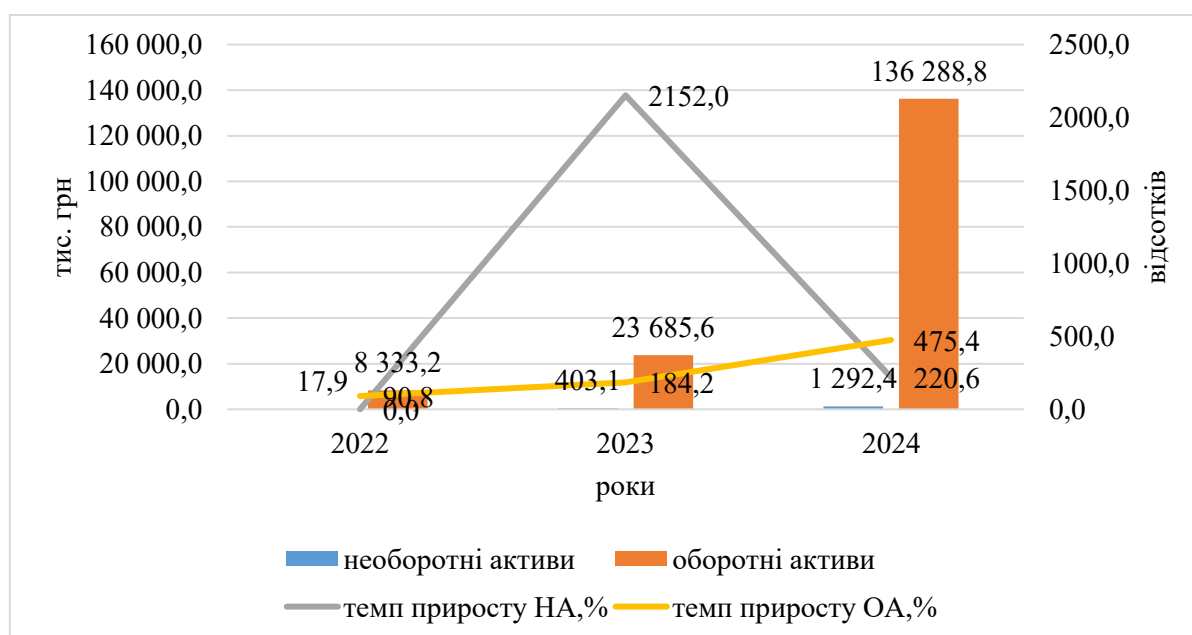

Рис. 2.6. Динаміка складових активів ТОВ «ЕМАК», тис. грн

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Постійний ріст вартості оборотних коштів позитивно характеризує роботу підприємства. Так, у 2022 році сума оборотних коштів зросла на 90,8%, а у 2023 ще на 184,2%. Рекордним було збільшення оборотних активів у 2024 році – 5,8 рази. Це показує зростання ліквідності товариства та таке збільшення відбулося за рахунок збільшення запасів (будівельних матеріалів), що необхідні для виконання будівельних робіт та виконання умов контрактів за якими внесено аванси.

Частка оборотних активів становила 98-99% у структурі активів (табл. 2.5), що вказує на інвестування коштів саме у оборотні активи та відсутність інвестиційної стратегії і забезпечення будівництва власним обладнанням, транспортними засобами і машинами. Серед складових оборотних активів, що мали суттєвий вплив на формування активів загалом можемо відмітити: запаси, іншу поточну заборгованість та інші оборотні активи. Однак через виважену політику щодо дебіторів, сума заборгованості скоротилася і часта у 2023 році склала лише 5%. Разом з тим простежується значний ріст виробничих запасів. У 2024 році вартість оборотних активів зросла у 5,8 разів, в тому числі у 4 рази зросла вартість запасів, у 5,4 разів зросла вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги, у 13,3 разів зросла вартість іншої поточної дебіторської заборгованості, у 6,8 разів зросли залишки грошей на поточних рахунках, у 5,0 разів зросла вартість інших оборотних активів. Мінімальними є розміри грошей, окремих видів дебіторської заборгованості.

Необоротні активи ТОВ «ЕМАК» представлені основними засобами у всіх роках, у 2024 році у складі необоротних активів додалися нематеріальні активи та незавершені інвестиції. У 2023 році необоротні активи збільшили вартість у 22,5 разів у 2024 році необоротні активи збільшили вартість у 3,2 разів.

Вартість необоротних активів збільшувалася через збільшення первісної вартості основних засобів на 522,5 тис. грн у 2023 році і 1 337,4 тис. грн у 2024 році та придбання нематеріальних активів на 10 тис. грн та незавершені інвестиції на 39,1 тис. грн.

Таблиця 2.4

Динаміка активів ТОВ «ЕМАК»

	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп приросту, %	
				2023-2022	2024-2023	2023-2022	2024-2023
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи			5,8	0,0	5,8		
первісна вартість			10,0	0,0	10,0		
накопичена амортизація			4,2	0,0	4,2		
Незавершені капітальні інвестиції			39,1	0,0	39,1		
Основні засоби:	17,9	403,1	1 247,5	385,2	844,4	2152,0	209,5
первісна вартість	137,1	659,6	1 997,0	522,5	1 337,4	381,1	202,8
знос	119,2	256,5	749,5	137,3	493,0	115,2	192,2
Усього за розділом I	17,9	403,1	1 292,4	385,2	889,3	2152,0	220,6
II. Оборотні активи							
Запаси	2 721,3	14 829,6	59 119,6	12 108,3	44 290,0	444,9	298,7
у тому числі готова продукція	990,7	1 172,4	80,4	181,7	-1 092,0	18,3	-93,1
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1 668,0	1 184,6	6 430,2	-483,4	5 245,6	-29,0	442,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	34,0		427,2	-34,0	427,2	-100,0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	2 432,3	3 822,7	50 838,2	1 390,4	47 015,5	57,2	1229,9
Гроші та їх еквіваленти	234,8	26,1	177,8	-208,7	151,7	-88,9	581,2
Інші оборотні активи	1 242,8	3 822,6	19 182,1	2 579,8	15 359,5	207,6	401,8
Усього за розділом II	8 333,2	23 685,6	136 288,8	15 352,4	112 603,2	184,2	475,4
Баланс	8 351,1	24 088,7	137 581,2	15 737,6	113 492,5	188,4	471,1

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Таблиця 2.5

Структура активів ТОВ «ЕМАК», %

	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
				2023-2022	2024-2023
I. Необоротні активи					
Основні засоби:	0,2	1,7	0,9	1,5	-0,8
первісна вартість	1,6	2,7	1,5	1,1	-1,3
знос	1,4	1,1	0,5	-0,4	-0,5
Усього за розділом I	0,2	1,7	0,9	1,5	-0,7
II. Оборотні активи					
Запаси:	32,6	61,6	43,0	29,0	-18,6
у тому числі готова продукція	11,9	4,9	0,1	-7,0	-4,8
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	20,0	4,9	4,7	-15,1	-0,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,4	0,0	0,3	-0,4	0,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	29,1	15,9	37,0	-13,3	21,1
Поточні фінансові інвестиції	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	2,8	0,1	0,1	-2,7	0,0
Витрати майбутніх періодів	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Інші оборотні активи	14,9	15,9	13,9	1,0	-1,9
Усього за розділом II	99,8	98,3	99,1	-1,5	0,7

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Продовженням аналізу фінансового стану є аналіз ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності. Для початку згрупуємо статті активів та пасивів у групи та проведемо їх порівняння (табл. 2.6). Аналіз абсолютних показників ліквідності ТОВ «ЕМАК» показує невиконання головної умови: А1-П1. Так, протягом трьох років простежується низька абсолютна ліквідність підприємства. Дефіцит високоліквідних коштів становив 8368,9 тис. грн у 2022 році та збільшився до 23561,8 тис. грн у 2023 році. Стан ліквідності погіршився у 2024 році і дефіцит збільшився до 136 065 тис. грн. Можемо стверджувати, що дефіцит високоліквідних коштів зріс у 16 разів, що можна вважати негативною ознакою розвитку підприємства. За умовою А2-П2 та А3-П3 навпаки збільшувалися залишки. Негативними також є показники за пропорціями А4-П4, коли у 2022 році були відсутні власні кошти (постійні пасиви).

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «ЕМАК» за 2021-2023 рр. тис грн

Групи активів	2022	2023	2024	Група пасивів	2022	2023	2024
Високоліквідні	234,8	26,1	177,8	Найбільш термінові	8603,7	2358,9	13624,8
Швидколіквідні	4134,3	5007,3	57695,6	Короткострокові	0	0	0
Повільноліквідні	3964,1	18652,2	78415,4	Довгострокові	0	0	288
Важколіквідні	17,9	403,1	1292,4	Постійні	-252,6	500,8	1050,4
	2022		2023		2024		
A1-П1	-8368,9		-23561,8		-136065		
A2-П2	4134,3		5007,3		57695,6		
A3-П3	3964,1		18652,2		78127,4		
A4-П4	270,5		-97,7		242		
	Порушена абсолютна ліквідність		Порушена абсолютна ліквідність		Порушена абсолютна ліквідність		

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

За відносними показниками ліквідності (табл. 2.7) можна визначити проблеми з ліквідністю, що визначені на рівні абсолютної ліквідності та залишку грошей, який не вдається покрити навіть 1% поточних зобов'язань. Так, підприємство втрачає абсолютну ліквідність та визначається як неліквідне і неплатоспроможне. Коефіцієнт швидкої ліквідності повинен становив понад 0,5 і таке значення було дотримане у 2022 році та 2024 році, тобто за рахунок дебіторської заборгованості та інших оборотних активів, за винятком запасів мало можливість покрити половину поточних зобов'язань. Не належним є рівень загальної ліквідності, оскільки відбувається формування оборотних активів на рівні наближеному до поточних зобов'язань, проте потрібно перевищення у 1,5-2,5 разів. Недоліком діяльності підприємства була відсутність оборотного капіталу у 2022 році та його зменшення у 2024 році. Коефіцієнт маневреності оборотного капіталу зменшився. Таким чином, можемо визначити незадовільний стан ліквідності та поточної платоспроможності.

**Аналіз відносних показників ліквідності та платоспроможності ТОВ
«ЕМАК»**

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
				2023-2022	2024-2023
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,027	0,001	0,001	-0,026	0,000
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,652	0,375	0,566	-0,277	0,191
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,969	1,004	1,000	0,036	-0,004
Чистий оборотний капітал	-270,5	97,7	46	368,200	-51,700
Коефіцієнт маневреності	1,07	0,20	0,04	-0,876	-0,151

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Аналіз фінансової стійкості визначений за показниками у табл. 2.8. Коефіцієнт фінансової автономії ТОВ «ЕМАК» зростає порівняно з 2022 роком хоч і основне досягнення – це досягнення позитивного значення. Це говорить про зростання частки вкладених коштів власниками. У 2024 році показник фінансової автономії зменшився через збільшення поточних зобов'язань та лише 8% активів покривалися власними коштами.

Таблиця 2.8

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «ЕМАК»

Коефіцієнт	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
				2023-2022	2024-2023
Коефіцієнт фінансової автономії	-0,030	0,021	0,008	0,051	-0,013
Коефіцієнт фінансової залежності	1,030	0,979	0,992	-0,051	0,013
Коефіцієнт фінансового ризику	-34,06	47,10	129,98	81,161	82,879
Коефіцієнт фінансової стабільності	-0,030	0,021	0,010	0,051	-0,011

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Коефіцієнт фінансової залежності вказує, що у 2022 році підприємство було повністю фінансово залежним і не мало власного капіталу У 2023-2024 році підприємство зберігало фінансову залежність від зовнішнього фінансування.

Коефіцієнт фінансової стабільності показує можливість ТОВ «ЕМАК» проводити діяльність, планувати у середньо і довгостроковому періоді враховуючи наявні зобов'язання. Він нижче нормативного значення, ризик присутній.

Основною причиною відсутності фінансової стійкості є відсутність або малий розмір власного капіталу.

Динаміку основних показників рентабельності простежимо в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників рентабельності ТОВ «ЕМАК», %

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
				2023-2022	2024-2023
Рентабельність реалізації	-84,8	11,8	1,9	96,5	-9,9
Рентабельність основних засобів	-3028,5	186,4	58,4	3214,9	-128,1
Рентабельність активів	-6,5	3,1	0,5	9,6	-2,6
Рентабельність власного капіталу	214,6	150,1	69,3	-64,5	-80,7
Операційна рентабельність за доходами	-84,8	10,8	2,3	95,6	-8,5
Операційна рентабельність за витратами	-45,9	12,1	2,4	58,0	-9,8

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Через отримання збитку у 2022 році, всі показники рентабельності за цей рік скоротилися та мали від'ємне значення. У 2023 році робота ТОВ «ЕМАК» стабілізувалась, що підтверджує і ріст показників рентабельності. Збільшення прибутку і прибутковості у 2023 році мінілося зменшенням у 2024 році. Ми можемо відмітити нестабільність діяльності та нестабільність прибутковості.

Проведений аналіз прибутковості ТОВ «ЕМАК» показав отримання збитку у 2022 році та стабілізацію роботи у 2023-2024 роках.

2.3. Оцінка кредитоспроможності підприємства

Оцінку кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» проведемо відповідно до Положення НБУ від 30.06.2016 № 351 та вибір моделі визначення інтегрованого показника базується на виду діяльності – будівництво та розмірах підприємства – мале, основна формула визначена нами у п. 1.3.

Визначення фінансових показників ТОВ «ЕМАК» для наступного визначення інтегрального показника проведемо у табл. 2.10 за проведеними розрахунками можна зробити висновок про такі тенденції динаміки основних показників як збільшення МК2 через одночасне збільшення і оборотних активів і поточних зобов'язань, від'ємне значення МК11 у 2022-2023 роках та його збільшення до позитивного значення у 2024 році, від'ємне значення МК12 у 2022 році та його збільшення до позитивного значення у 2023-2024 роках, зменшення МК13 як показника частки неопераційних елементів балансу, зменшення МК14 як показника оборотності поточних активів.

Таблиця 2.10

Розрахунок фінансових показників ТОВ «ЕМАК»

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
				2023-2022	2024-2023
1	2	3	4	5	6
МК₂ - показник загальної ліквідності					
Оборотні активи	7056,4	19863	116565,8	12806,60	96702,80
Поточні зобов'язання	8603,7	23587,9	136242,8	14984,20	112654,90
МК ₂	0,8202	0,8421	0,8556	0,02	0,01
МК₁₁ - показник покриття боргу чистим доходом					
Чисті короткострокові та довгострокові зобов'язання	-234,8	-26,1	110,2	208,70	136,30
Чистий дохід	639,6	6384,6	38523,4	5745,00	32138,80
МК ₁₁	-0,3671	-0,0041	0,0029	0,36	0,01
МК₁₂ - показник покриття активів прибутком до оподаткування					
Фінансовий результат до оподаткування	-542,1	797,9	888	1340,00	90,10
Валюта балансу	8351,1	24088,7	137581,2	15737,60	113492,50
МК ₁₂	-0,0649	0,0331	0,0065	0,10	-0,03

1	2	3	4	5	6
МК₁₃ - показник частки неопераційних елементів балансу					
Неопераційні активи	1242,8	3822,6	19182,1	2579,80	15359,50
Валюта балансу	8351,1	24088,7	137581,2	15737,60	113492,50
МК ₁₃	0,1488	0,1587	0,1394	0,01	-0,02
МК₁₄ - показник оборотності поточних активів					
Поточні активи	8333,2	23685,6	136288,8	15352,40	112603,20
Чистий дохід	639,6	6384,6	38523,4	5745,00	32138,80
МК ₁₄	13,03	3,71	3,54	-9,32	-0,17

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Для визначення достатності показників для певного рівня кредитоспроможності необхідно порівняти фактичні значення з нормативними, які визначені у Положенні НБУ від 30.06.2016 № 351.

Розрахунок фінансових показників ТОВ «ЕМАК» та визначення приведених значень наведено у табл. 2.11, що вказує на потенційний рівень кредитоспроможності та його динаміку. З визначених показників динаміка присутня за показником покриття активів прибутком до оподаткування, всі інші показники мають сталі приведені показники.

Таблиця 2.11

Розрахунок фінансових показників ТОВ «ЕМАК»

Зміст показника	Значення МК			Значення МК, %			Значення К			
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	
МК ₂	0,8202	0,8421	0,8556	82,0	84,2	85,6	-0,369	0,420	0,420	
МК ₁₁	-	0,3671	-0,0041	0,0029	-36,7	-0,4	0,3	1,063	1,063	1,063
МК ₁₂	-	0,0649	0,0331	0,0065	-6,5	3,3	0,7	-0,952	0,848	0,128
МК ₁₃	0,1488	0,1587	0,1394	14,9	15,9	13,9	-0,874	0,874	-0,874	
МК ₁₄	13,03	3,71	3,54	1303,0	371,0	354,0	0,822	0,822	0,822	

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

У 2022 році значення інтегрального показника кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» дорівнювали 4 класу кредитоспроможності, що вказує на наявність проблем у фінансовому стані та наявності загроз для погашення кредитів та їх обслуговування.

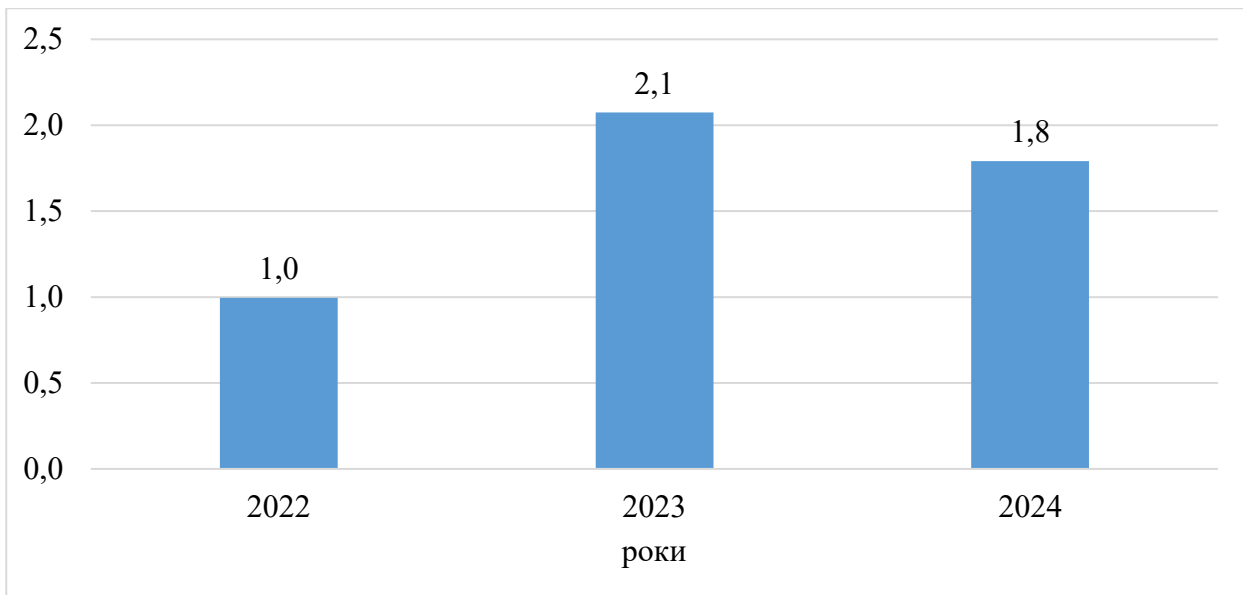

Рис. 2.7. Динаміка інтегрального показника кредитоспроможності
ТОВ «ЕМАК»

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

У 2023 році відбулося різке покращення рівня кредитоспроможності та інтегральний показник збільшено до 2,7, що відповідало вже класу 2 кредитоспроможності і майже відмінному стану умов для погашення кредитів та їх обслуговування через підвищення рівня ліквідності та підвищення покриття активів прибутком. Таким чином, отримання прибутку призвело до збільшення рівня кредитоспроможності та покращення на два класи. У 2024 році відбулося зменшення класу кредитоспроможності до класу 3 через зменшення показника покриття активів прибутком до оподаткування. Таким чином, основним фактором зміни класу кредитоспроможності є рівень прибутковості підприємства та рівня покриття прибутком до оподаткування активів.

Основними проблемами забезпечення кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» є:

1) забезпечення загальної ліквідності на рівні понад 109,8%, що дасть змогу забезпечити максимальне значення за даним показником, оскільки сучасний рівень показника відповідає третій позиції та вказує на недостатню ліквідність та перевищення поточних зобов'язань понад нормативний рівень,

2) забезпечення вищий рівень покриття богу чистим доходом, оскільки чисті зобов'язання не покриваються достатньо чистим доходом;

3) збитковість у 2022 році сформувала основні проблеми забезпечення кредитоспроможності та частково ці проблеми ліквідовані були у 2023-2024 роках, проте прибутку до оподаткування не достатньо для покриття частини зобов'язань у разі потреби;

4) висока частки неопераційних активів, які не можуть приносити дохід чи прибуток, а також відволікають кошти від основної діяльності;

5) низький рівень оборотності оборотних активів та їх зменшення, що негативно впливає на діяльність підприємства та вказує на неефективне використання оборотних активів та запасів зокрема, що мають корелюватися з рівнем чистого доходу та формуватися у розмірі, необхідному для покриття певних потреб.

Альтернативним показником кредитоспроможності визначимо показник, що запропонований науковцями (КСР) за формулою 1.1. За проведеними розрахунками (табл. 2.12 та рис. 2.8) можна визначити, що критичним стан кредитоспроможності був у 2022 році та підприємству потенційно мали відмовити у кредитів, оскільки у підприємства не було власного капіталу та збитки перевищували інші складові власного капіталу, за результатами 2022 року також були отримані збитки, що вказувало на відсутність отримання та погашення кредитів.

Таблиця 2.12

Розрахунок показників ТОВ «ЕМАК» для КСР

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення	
				2023-2022	2024-2023
РПП	0	753,4	549,6	753,40	-203,80
ЧПП	-542,1	751,5	728,1	1293,60	-23,40
КРП	0,00	1,00	0,75	1,00	-0,25
ЧДП	639,6	6384,6	38523,4	5745,00	32138,80
РДП	-0,85	0,12	0,02	0,97	-0,10
СКП	102	102	102	0,00	0,00
ВВК	6,3	62,6	377,7	56,32	315,09
ВКП	-252,6	500,8	1050,4	753,40	549,60
СВК	-0,40	0,20	0,10	0,61	-0,11

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

За проведеними розрахунками варто відмітити формування власного капіталу та забезпечення прибутковості, що призвело до формування позитивного (додатного показника) кредитоспроможності у 2023 році та його зменшення у 2024 році.

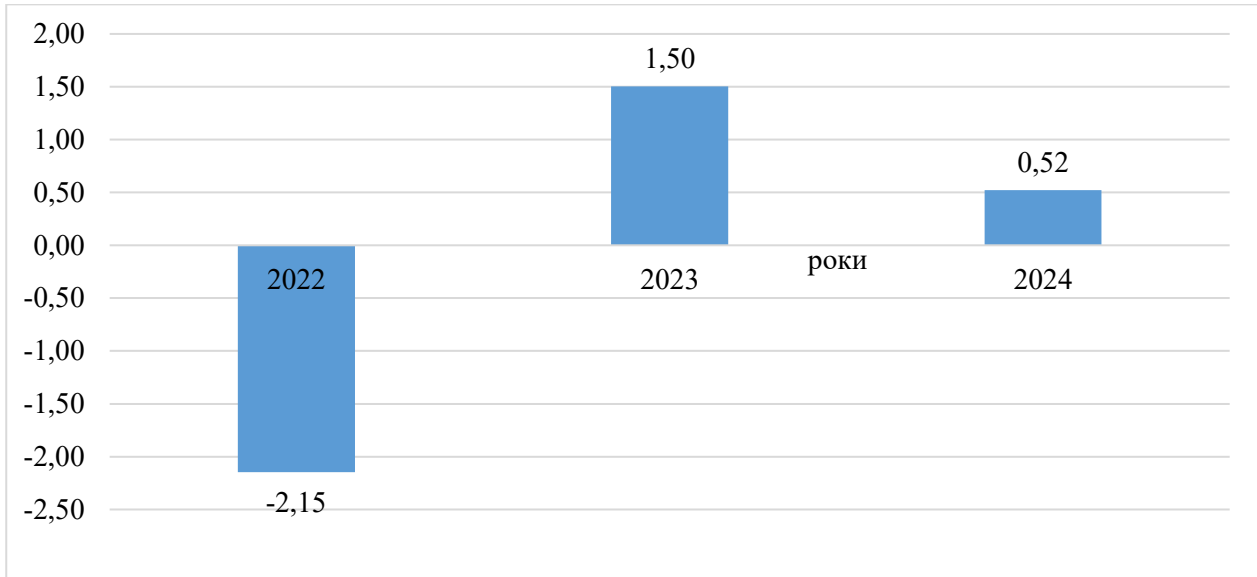

Рис. 2.8. Динаміка інтегрального показника КСР ТОВ «ЕМАК»

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

Отже, оцінку кредитоспроможності проведено у такій послідовності визначення моделі відповідно до виду діяльності та розміру підприємства за Положенням НБУ від 30.06.2016 № 351, визначення порядку розрахунку показників та формування відповідної інформаційної бази для оцінки кредитоспроможності, проведення розрахунків за кожним з показників (МК) та визначення їх основного значення (X), проведення розрахунків за моделлю та визначення інтегрального показника (Z), присвоєння класу кредитоспроможності за значеннями інтегрального показника. У 2022 році значення інтегрального показника кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» дорівнювали 4 класу кредитоспроможності, у 2023 році клас кредитоспроможності покращився до класу 2 та у 2024 році погіршився до класу 3. За науковим підходом у 2022 році підприємство визначено не кредитоспроможним та лише у 2023 році почала

формування кредитоспроможності, що суперечить результатам за Положенням НБУ від 30.06.2016 № 351.

Факторний аналіз кредитоспроможності передбачає побудову дерева логічних зв'язків для визначення факторів різних рівнів. Однак у нашому дослідженні обмежимося аналізом тих факторів, за якими відбулися зміни, що призвели до зміни коефіцієнтів: показник загальної ліквідності, показник покриття активів прибутком до оподаткування. Збільшення оборотних активів призвело до збільшення показників загальної ліквідності, проте показник перебуває на недостатньому рівні, а також забезпечує операційну діяльність. Динаміка оборотних активів призвела до збільшення MK_2 та X_2 , що призвело до збільшення інтегрального показника кредитоспроможності. Поточні зобов'язання також збільшилися, проте їх зміни не вплинули на загальний показник. Чистий дохід від реалізованої продукції також не сприяв змінам кредитоспроможності, оскільки показник MK_{11} не змінився.

Показник покриття активів прибутком до оподаткування належить до показника, що змінився, тому факторними показниками зміни є фінансовий результат до оподаткування, тому зміна збитковості у 2022 році на прибутковість у 2023 році призвела до зміни показника MK_{12} та X_{12} та загалом покращення класу кредитоспроможності.

MK_{13} не змінився і неопераційні активи та валюта балансу не мали суттєвого впливу на оцінку кредитоспроможності.

MK_{14} змінився, проте на рівень кредитоспроможності це не вплинуло, оскільки X_{14} не змінився, тому динаміка поточних активів та чистого доходу не вплинула на зміну кредитоспроможності.

Отже, можна визначити, що зміна кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» відбувалася за двома напрямками: загальної ліквідності та покриття активів прибутком до оподаткування. За такими напрямками як покриття боргу чистим доходом, частка неопераційних елементів балансу, оборотність поточних активів зміна показників не мала впливу на загальну кредитоспроможність.

Абсолютними показниками, які мали вплив на рівень кредитоспроможності за відносними показниками мала динаміка оборотних активів та поточних зобов'язань, а також динаміка валюти балансу, в тому числі оборотних активів та фінансового результату від оподаткування. У 2022 році визначальним фактором стало отримання прибутковості та збільшення оборотних активів, проте у 2024 році визначальним стало зменшення рівня прибутковості.

Проведемо факторний аналіз за науковим підходом за 2023-2024 роки.

Таблиця 2.13

**Факторний аналіз конкурентоспроможності ТОВ «ЕМАК»
спрощений**

Показник	2023	2024	Абсолютне відхилення
КРП	1,00	0,75	-0,25
РДП	0,12	0,02	-0,10
ВВК	62,6	377,7	315,09
СВК	0,20	0,10	-0,11
КСР	1,50	0,52	-0,98
Розрахунок факторів впливу			
Зміна КРП	$-0,25 * 0,12 * 62,6 * 0,2 = -0,37$		
Зміна РДП	$0,75 * -0,10 * 62,6 * 0,2 = -0,95$		
Зміна ВВК	$0,75 * 0,02 * 315,09 * 0,2 = 0,92$		
Зміна СВК	$0,75 * 0,02 * 377,7 * -0,11 = -0,57$		

Джерело: сформовано на основі звітності ТОВ «ЕМАК»

За факторним аналізом можна визначити, що зменшення коефіцієнта реінвестування прибутку призвело до збільшення кредитоспроможності на 0,37, зменшення прибутковості підприємства призвело до зменшення кредитоспроможності на 0,95 (максимальний негативний вплив), зменшення частки статутного капіталу у власному капіталі погіршила кредитоспроможність, віддача вкладеного капіталу сприяла підвищенню кредитоспроможності.

За проведеним факторним аналізом варто відмітити, що зміна кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» відбувалася за двома напрямками: загальної ліквідності та покриття активів прибутком до оподаткування, цьому сприяло

відновлення прибутковості та покращення ліквідності. За факторним аналізом науковообґрунтованої формули за 2023-2024 роки можна визначити, що зменшення коефіцієнта реінвестування прибутку призвело до збільшення кредитоспроможності на 0,37, зменшення прибутковості підприємства призвело до зменшення кредитоспроможності на 0,95 (максимальний негативний вплив), зменшення частки статутного капіталу у власному капіталі погіршила кредитоспроможність, віддача вкладеного капіталу сприяла підвищенню кредитоспроможності. Факторами визначено рівень капіталізації прибутків та рівень прибутковості.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЕМАК»

3.1. Зарубіжний досвід аналізу та покращення кредитоспроможності підприємства

За опрацьованими нами методиками та проведеними розрахунками визначено наступні суперечливості у оцінці кредитоспроможності підприємств, а саме основні суперечливість – це обмеження переліку показників, які розраховуються під час оцінки кредитоспроможності. Наприклад, ТОВ «ЕМАК» мало високий рівень кредитоспроможності за методикою НБУ, проте фактичний фінансовий стан вказував на збитковість діяльності та непокриті збитки у власному капіталі і взагалі його відсутність у 2022 році. Основний висновок, що отриманий нами вказує на збитковість та відсутність фінансової стійкості і при цьому високий рівень кредитоспроможності. Якщо банк буде керуватися лише вимогами НБУ і виконувати їх, то буде надавати кредити неплатоспроможним, збитковим і фінансово стійким підприємствам. Також нами визначено, що високий рівень кредитоспроможності не підтверджувався достатнім рівнем ліквідності і дефіцит ліквідних активів лише збільшувався, що суперечить високому рівню кредитоспроможності. Таких доказів невідповідності високого рівня кредитоспроможності фактичному рівню фінансової стійкості і ліквідності, платоспроможності і рентабельності можна доповнити і нами визначено, що методика присвоєння класу кредитного ризику не є дієвою та не є інформаційною.

Результати, отримані за такими формулами не можуть бути достатньо інформативними, оскільки не дотримана вимога комплексності. У більшості визначень кредитоспроможності вказують на комплексну характеристику фінансового стану але для будівельних підприємств використовують показники ліквідності, покриття боргу чистим доходом, частки неопераційних елементів

балансу, рентабельності і оборотності поточних активів. Тобто показники належать до груп рентабельності, ліквідності та ділової активності. В переліку показників відсутні показники щодо структури капіталу та наявності власного капіталу, фінансової незалежності. За такої недосконалої методики оцінки кредитоспроможності підприємство, що не має власного капіталу вважається кредитоспроможним, проте це суперечить вимогам до кредитоспроможності як ознаки підприємства.

Для удосконалення оцінки та аналізу кредитоспроможності рекомендовано дослідити іноземний досвід оцінки та визначити його позитивні сторони, який також досліджували Островська Н. С. [20], Ситник О. О. [25], Солодовнік О. О., Докуніна К. І. [33]. За узагальненими показниками з табл. 3.5 можна визначити, що зарубіжна практика передбачає комплексний підхід, який не присутній в українській практиці та який не впроваджує НБУ для обов'язкового порядку оцінки кредитоспроможності.

Таблиця 3.5

Методи оцінювання кредитоспроможності підприємства із зарубіжної практики

Метод	Характеристика
1	2
Модель CART	Непараметрична модель, яка застосовується для розмежування кредитного рейтингу та фокусується на оцінюванні кількісних параметрів та належить до класу моделей «класифікаційні та регресійні дерева»
Модель CAMPARI	Полягає у виділенні з кредитної заявки та прилеглих фінансових документів найбільш вагомих факторів, які визначають діяльність позичальника, їх оцінку та уточнення при особистій зустрічі з позичальником
Модель 6C	Модель оцінки, яка передбачає аналіз (character - характер, capacity - здатність, cash - грошові кошти, collateral - забезпечення, conditions - умови, control - контроль)
Модель PARTS	Передбачає оцінювання призначення кредиту (Purpose); розмір кредиту (Amount); можливість повернення кредиту (Repayment); термін надання кредиту (Term); забезпечення кредиту (Security).
Модель PARSER	Передбачає оцінювання репутації потенційного позичальника (Person); обґрунтування суми кредиту (Amount); визначення можливості погашення кредиту (Repayment); оцінку забезпечення кредиту (Security); доцільність надання кредиту (Expediency); обґрунтування вартості кредиту (Remuneration).

1	2
Модель MEMO RISK	Передбачає оцінювання якості менеджменту підприємства (Management), досвід роботи підприємства на ринку та в залученні акта погашення кредитів (Experience); загальної ситуації на ринку (Market); оцінку бізнесу підприємства (Operations); оцінку можливості погашення кредиту (Repayment); обґрунтування процентної ставки (Interest); оцінку забезпечення кредиту (Security); можливості та механізми контролю (Kontrol).
Модель 4FC	Фокусується на оцінюванні якості менеджменту (Management quality); динаміки та специфіки галузі, до якої належить підприємство (Industry dynamics); якості та можливості реалізації забезпечення кредиту (Security realization); фінансового стану позичальника (Financial condition).
Моделі оцінювання на основі дискримінантних функцій (MDA)	Грунтується на раніше проведеному статистичному аналізі, який дозволяє виявити основні показники -індикатори фінансового стану. Саме ці показники включаються в модель для розрахунку, так званого, Z-коефіцієнта (рахунку).
Моделі Fussy Logic	Базується на понятті нечіткої множини, як об'єкта з функцією приналежності елемента до безлічі. Вихідний набір правил при цьому формується експертом.
Математичні моделі Machine Learning	Моделі базуються на штучних нейронних мережах і є дуже потужними інструментами завдяки своїй здатності аналізувати різноманітні типи даних

Джерело: [25, с. 274-275]

Найчастіше у зарубіжній практиці оцінюють

- особисті ділові якості менеджерів та власників, їх ділова репутація (моделі 6C, PARSER, MEMO RISK, 4FC),
- здатність до обслуговування кредиту та погашення основної суми (моделі 6C, PARSER, MEMO RISK),
- досвід роботи підприємства та його попередні кредити (модель MEMO RISK),
- загальний стан ринку, на якому працює підприємство чи галузі (модель MEMO RISK, 4FC),
- оцінка операційної діяльності (модель MEMO RISK),
- грошові кошти (модель 6C) чи загалом фінансовий стан (модель 4FC),
- наявність застави чи забезпечення (моделі 6C, PARTS, PARSER, MEMO RISK, 4FC),

- умови кредитування (модель 6C), в тому числі термін та розмір (моделі PARTS, PARSER), розмір відсотків за кредитом (моделі PARSER, MEMO RISK),
- контроль (моделі 6C, MEMO RISK),
- призначення кредиту та його цільове призначення (модель PARTS),
- доцільність надання (модель PARSER).

Таким чином, у практиці зарубіжних банків найчастіше підставою для високого рівня кредитоспроможності є ділова репутація менеджерів та власників, здатність підприємства до обслуговування кредиту та погашення основної суми, а також наявність застави чи забезпечення. Додатково можуть враховувати загальний стан ринку, на якому працює підприємство, що не враховується у вітчизняній практиці та НБУ не вносить до моделі оцінки кредитоспроможності галузеві показники. Також у практику оцінки кредитоспроможності зарубіжні банки використовують штучний інтелект та машинне навчання та інші інноваційні технології з обробки даних та генерування рішень, при цьому перекладаючи відповідальність на штучний інтелект та зменшуючи ризик суб'єктивізму та помилок банківських працівників.

Зарубіжний досвід аналізу кредитоспроможності підприємств потрібно досліджувати у контексті кредитних рейтингів, які присвоюються кредитними агенціями та використовуються іншими учасниками ринку. Для присвоєння кредитного рейтингу підприємство повинно звернутися до рейтингового агентства та його вибір має бути свідомим відповідно до національних вимог та укладених міжнародних угод.

У зарубіжній практиці, яку переймає частково Україна визнають кредитний рейтинг, визначений одним із таких рейтингових агентств, як Standard & Poor's, Fitch Ratings та Moody's Investors Service. Відповідно до Положення НБУ від 30.06.2016 № 351 Україна визнає лише довгостроковий кредитний рейтинг від зазначених агентств та комерційні банки зобов'язані його приймати до розгляду і трансформувати у кредитні справи позичальників. Офіційна трансформація кредитного рейтингу за міжнародною шкалою в клас кредитоспроможності українського підприємства наведено у табл. 3.6.

Рекомендовано українським підприємствам звертатися до міжнародних кредитних агентств для присвоєння рейтингу та спрощення процедур отримання кредитів і відсутності витрат часу і ресурсів на аналіз кредитоспроможності. Комерційні банки також будуть зацікавлені у підвищенні попиту на кредитні рейтинги, оскільки це спростить їхню роботу і підвищить швидкість прийняття рішень. Кредитний рейтинг є оцінкою якісної та кількісної інформації, включаючи інформацію, надану позичальником та іншу непублічну інформацію, отриману аналітиками рейтингового агентства. Визначення рейтингової оцінки міжнародним рейтинговим агентством здійснюється за шкалою, яка прийнята таким агентством за двома групами: короткострокові кредитні рейтинги чи довгострокові кредитні рейтинги.

Таблиця 3.6

Трансформація кредитного рейтингу за міжнародною шкалою в клас боржника

№ з/п	Кредитний рейтинг за міжнародною шкалою за класифікацією:		Опис рейтингу	Клас боржника, що оцінюється за 10 класами
	рейтингових агентств Standard & Poor's або Fitch Ratings	рейтингового агентства Moody's Investors Service		
1	від AAA до AA+	від Aaa до Aa1		1
2	від AA до AA-	від Aa2 до Aa3	Вищий	2
3	від A+ до A-	від A1 до A3	Високий, вище середнього	3
4	від BBB+ до BBB-	від Baa1 до Baa3	Нижче середнього	4
5	від BB+ до BB-	від Ba1 до Ba3	Спекулятивний	5
6	від B+ до B-	від B1 до B3	Високо спекулятивний	6
7	CCC+	Сaa1	Класи ризикові	7
8	від CCC до CCC-	від Сaa2 до Сaa3		8
9	від CC до C	Ca	Дефолт з малою ймовірністю зростання	9
10	D	C	Дефолт	10

Джерело: [5]

Провідні світові кредитні агентства Standard & Poor's, Fitch Ratings та Moody's Investors Service мають досвід визначення довгострокового та короткострокового кредитного рейтингу. Так, короткострокові кредитні рейтинги присвоюються для отримання кредитів у короткостроковому періоді та базується на показниках поточної діяльності, абсолютної ліквідності та прибутковості у короткостроковому періоді, основне призначення отримання доступу до короткострокових кредитів чи розміщення короткострокових корпоративних облігацій. Довгострокові кредитні рейтинги присвоюються для отримання довгострокових кредитів чи розміщення довгострокових цінних паперів. Довгострокові кредитні рейтинги повинні базуватися на показниках операційної та інвестиційної діяльності, загальної ліквідності та прибутковості, фінансової стабільності та фінансової незалежності.

На нашу думку, використання зарубіжного досвіду у аналізі кредитоспроможності повинно сприяти реформуванню підходів НБУ до аналізу кредитоспроможності за кількома напрямками:

1) розширення переліку показників, які будуть охоплювати всі напрями оцінки фінансового стану. За кожним з напрямів має бути не менше одного показниками:

– за напрямом фінансової стійкості можна обрати K_1 , MK_1 – показники капіталу; K_6 , MK_6 – показники покриття боргу валовим прибутком, K_7 , MK_7 – показники заборгованості, K_{11} , MK_{11} – показники покриття боргу чистим доходом, K_{13} , MK_{13} – показники частки неопераційних елементів балансу,

– за напрямом ліквідності можна обрати K_2 , MK_2 – показники загальної ліквідності, K_4 , MK_4 – показники швидкої ліквідності, K_{10} – показник поточної ліквідності;

– за напрямом ділової активності можна обрати K_5 , MK_5 – показники оборотності запасів, K_8 , MK_8 – показники оборотності кредиторської заборгованості, K_{14} , MK_{14} – показники оборотності поточних активів,

– за напрямом рентабеотності можна обрати K_9 - показник рентабельності операційної діяльності, MK_{12} – показник покриття активів

прибутком до оподаткування, K_{15} – показник покриття фінансових витрат прибутком до оподаткування та амортизації, K_{16} , MK_{16} – показники рентабельності до оподаткування.

Для моделі оцінки будівельних підприємств рекомендовано додатки показники фінансової стійкості для визначення власного фінансового потенціалу та більше показників ділової активності (оборотності).

2) запровадження досвіду аналізу кредитоспроможності за досвідом провідних світових кредитних агентств Standard & Poor's, Fitch Ratings та Moody's Investors Service з розмежуванням вимог до кредитоспроможності для довгострокових цілей та короткострокових цілей. Присвоєння рівня короткострокової кредитоспроможності повинно базуватися на показниках поточної платоспроможності швидкої та поточної ліквідності, оборотності запасів та різних видів заборгованості, а присвоєння рівні довгострокової кредитоспроможності повинно базуватися на показниках фінансової стійкості, в тому числі фінансової стабільності та загальної ліквідності.

Рекомендований склад показників для оцінки кредитоспроможності для різних її рівнів наведений у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Трансформація підходів до оцінки кредитоспроможності

Показники	
Короткостроковий рейтинг	Довгостроковий рейтинг
1	2
показник капіталу (коефіцієнт фінансової незалежності)	коефіцієнт фінансової незалежності
	коефіцієнт фінансової стійкості
показник покриття поточного боргу валовим прибутком	показник покриття сукупного боргу валовим прибутком
показник покриття поточного боргу чистим доходом	показник покриття сукупного боргу чистим доходом
	показник частки неопераційних елементів балансу
показник швидкої ліквідності	показник загальної ліквідності
показник поточної ліквідності	показник поточної ліквідності
показник оборотності кредиторської заборгованості	показник оборотності кредиторської заборгованості
показник оборотності поточних активів	

Продовж. табл. 3.1

1	2
показник рентабельності операційної діяльності	показник рентабельності до оподаткування
показник покриття активів прибутком до оподаткування	показник покриття активів прибутком до оподаткування

3) популяризувати переваги від наявності у підприємств кредитного рейтингу від кредитних агентств та активізувати присвоєння українським підприємствам кредитних рейтингів, що дозволить підвищити їх рівень кредитоспроможності як на українському кредитному ринку, так і міжнародному;

4) перегляд основних показників та включення до аналітичних процедур оцінки ділової репутації та кредитної історії.

Отже, зарубіжний досвід аналізу кредитоспроможності підприємства вказує, що найчастіше підставою для високого рівня кредитоспроможності є ділова репутація менеджерів та власників, здатність підприємства до обслуговування кредиту та погашення основної суми, а також наявність застави чи забезпечення. Додатково можуть враховувати загальний стан ринку, на якому працює підприємство, що не враховується у вітчизняній практиці та НБУ не вносить до моделі оцінки кредитоспроможності галузеві показники. Також у практику оцінки кредитоспроможності зарубіжні банки використовують штучний інтелект та машинне навчання, при цьому перекладаючи відповідальність на штучний інтелект. На основі вивчення зарубіжного досвіду обґрунтовані рекомендації для українських підприємств.

3.2. Напрями покращення фінансового стану та кредитоспроможності підприємства

Напрями покращення фінансового стану та кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» визначаються виходячи з тих сильних та слабких сторін фінансового стану та кредитоспроможності, що визначені на підставі проведеного аналізу основних фінансових показників та аналізу кредитоспроможності. За результатами аналізу наведемо перелік сильних та слабких сторін, а також можливостей і загроз, що мають безпосереднє відображення на кредитоспроможності підприємства (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

SWOT-аналіз ТОВ «ЕМАК»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
<ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення валюти балансу 2. Формування довгострокових зобов'язань та пошук альтернативи поточному фінансуванню 3. Збільшення чистого доходу у 2024 році та формування довгострокових контрактів 4. Забезпечення сталості чистого прибутку у 2023-2024 роках 5. Забезпеченість запасами для здійснення будівельної діяльності 6. Достатність швидкої ліквідності 7. Достатній рівень кредитоспроможності 8. Забезпечення прибутковості у 2023-2024 роках 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Перевищення зобов'язань над власним капіталом у пасиві балансу 2. Відсутність власного капіталу у 2022 році, зменшення його частки у 2024 році 3. Збільшення поточної кредиторської заборгованості та погіршення платіжної дисципліни 4. Відсутність досвіду співпраці з комерційними банками за кредитними договорами 5. Фінансування діяльності переважно за рахунок зобов'язань за майбутніми будівельними контрактами 6. Мінімальні або відсутні інші доходи та інші операційні доходи 7. Збитковість у 2022 році та ризик повторення через чутливість до зовнішнього середовища 8. Недостатність основних засобів та укладення договорів оренди будівельної техніки, що здорожчає собівартість, мінімальна інвестиційна активність 9. Незбалансованість розмірів кредиторської та дебіторської заборгованості 10. Порушення ліквідності балансу та недостатній рівень абсолютної ліквідності, фінансової стійкості 11. Відсутність ВОК та ЧОК у 2022 році 12. Коливання показників рентабельності та неможливість забезпечити єдиних стандартів ефективності діяльності

1	2
Можливості	Загрози
1. Збільшення власного капіталу через додаткові внески власників чи зароблений і нерозподілений прибуток	1. Погіршення соціальної та політичної ситуації, поширення воєнних дій на інші території України, відмова від довгострокових контрактів будівництва через невизначеність
2. Збільшення доходів через відновлення активності на будівельному ринку	2. Погіршення фінансового стану через неефективні фінансові рішення
3. Підвищення ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності	

Основними передумовами формування кредитоспроможності у наступних періодах є збільшення валюти балансу та , відповідно економічного потенціалу через необоротні та оборотні активи; формування довгострокових зобов'язань та пошук альтернативи поточному фінансуванню, тобто використання різних за термінами зобов'язань і формування навиків управління капіталом, в тому числі управління ліквідністю; збільшення чистого доходу у 2024 році та формування довгострокових будівельних контрактів, що забезпечить доходи у майбутніх періодах та потенціал до кредитоспроможності, а навіть довгострокові будівельні контракти можуть бути основним забезпеченням для майбутніх кредитних платежів; забезпечення сталості чистого прибутку у 2023-2024 роках та оперування такими показниками перед потенційними кредиторами, в тому числі прибуток варто спрямовувати до власного капіталу для забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості у довгостроковому періоді; забезпеченість запасами та необхідними оборотними активами для здійснення будівельної діяльності, тобто забезпечення безперебійності діяльності та виконання будівельних робіт відповідно до умов контрактів; достатність швидкої ліквідності та достатній рівень кредитоспроможності за методикою НБУ.

Реальні загрози кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» формувалися за такими напрямками: перевищення наявних зобов'язань над власним капіталом у пасиві балансу та високий ризик необхідності вилучення частини власного

капіталу на фінансування зобов'язань; відсутність власного капіталу у 2022 році, зменшення його частки у 2024 році, що може стати причиною для зміни класу кредитоспроможності, якщо до складу показників моделі будівельних підприємств включать показники фінансової стійкості; збільшення поточної кредиторської заборгованості та погіршення платіжної дисципліни з боку ТОВ «ЕМАК», що призведе до відтермінування частини платежів та погіршення ділової репутації, що може оцінюватися у складі кредитоспроможності у наступних періодах або коли комерційні банки змінять підходи до оцінки кредитоспроможності своїх клієнтів та додадуть «якісну» складову; відсутність досвіду співпраці з комерційними банками за кредитними договорами, відсутність позитивної кредитної історії та відсутність кредитного рейтингу від кредитних агентств, що створить додаткові труднощі під час першої оцінки кредитоспроможності та додаткові трансакційні витрати а оформлення пакету документів, що надається для оцінки кредитоспроможності; фінансування діяльності переважно за рахунок зобов'язань за майбутніми будівельними контрактами та проблеми з виконання будівельних контрактів може загрожувати фінансовими проблемами та додатковими витратами, які неможливо буде покрити через відсутність достатнього власного капіталу та відсутність резервного капіталу у пасивах; нераціональна структура доходів через мінімальні або відсутні інші доходи та інші операційні доходи, відсутність сформованого потенціалу диверсифікації доходів та можливості забезпечити самофінансування поточної діяльності; збитковість у 2022 році та ризик повторення через чутливість до зовнішнього середовища, в тому числі чутливість до воєнного стану, рівня економічної активності в країні, рівня платоспроможного попиту серед фізичних та юридичних осіб, а також рівня виплат з бюджету за пошкоджене та зруйноване житло, що підвищує рівень платоспроможного попиту у будівельній галузі; недостатність основних засобів та укладення договорів оренди будівельної техніки, що здорожчає собівартість та мінімізує чистий прибуток, мінімальна інвестиційна активність та неготовність до фінансування у основні засоби через відсутність тимчасово

вільних коштів і потенціал кредитоспроможності доцільно вивчати для придбання основних засобів за рахунок цільових кредитів чи лізингові програми; незбалансованість розмірів кредиторської та дебіторської заборгованості з перевищенням першої на кінець 2024 року; порушення ліквідності балансу та недостатній рівень абсолютної ліквідності та фінансової стійкості, що далі проявляється у відсутності ВОК та ЧОК у 2022 році, що формує загрози для кредитоспроможності та вказує на наявність проблем фінансового менеджменту та якості управління підприємством загалом, що може бути оцінене під час оцінки кредитоспроможності. Додатковий тиск на кредитоспроможність ТОВ «ЕМАК» може мати погіршення соціальної та політичної ситуації, поширення воєнних дій на інші території України або руйнування наявних будівельних об'єктів через наслідки обстрілів, відмова від довгострокових контрактів будівництва через невизначеність, погіршення фінансового стану через неефективні управлінські фінансові рішення.

Напрями покращення кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» відповідно до проведених розрахунків у розділі 2:

- оптимізація розмірів (відношення) оборотних активів і поточних зобов'язань для можливостей погашення частини поточних зобов'язань за рахунок грошей та коштів від погашення дебіторської заборгованості,
- зменшення чистих зобов'язань та формування більшого залишку грошових коштів,
- підвищення чистого доходу від реалізації будівельних послуг та укладення нових довгострокових контрактів чи контрактів на виконання поточних ремонтних робіт. Збільшення доходів можливе через відновлення активності на будівельному ринку, що продиктоване буде повоєнним відновленням чи повоєнною відбудовою з фінансовою підтримкою держави та міжнародних партнерів, міжнародних гуманітарних організацій тощо. Збільшення доходів також можливо якщо ТОВ «ЕМАК» буде приймати безпосередню участь у повоєнній відбудові за рахунок бюджетних коштів і стане учасником тендерних закупівель за будівельними контрактами;

- збільшення власного капіталу через додаткові внески власників чи зароблений і нерозподілений прибуток,
- підвищення фінансового результату до оподаткування через пошук резервів до збільшення інших доходів та оптимізація і контроль за витратами, встановлення цільових значень неопераційних витрат,
- підвищення показників ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності, що повинно мати позитивний вплив на рівень кредитоспроможності та загального фінансового стану,
- активне використання технологій страхування для мінімізації збитків, в тому числі рекомендовано здійснювати страхування від воєнних ризиків будівельних об'єктів та майданчиків, що підвищить фінансову стійкість та платоспроможність у разі настання страхових випадків.

Про важливість збільшення прибутку можемо визначати за умови їх впливу на такі показники як збільшення власного капіталу та збільшення грошових коштів, що призведе до збільшення вартості оборотних активів.

Проведемо планування рівня кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» за методикою оцінки кредитоспроможності НБУ, оскільки вона залишається чинною у 2025 році, якщо рентабельність продажів повернути до рівні 2023 року – 11,8% та збільшити чистий дохід на 5%, 10%, 15%, 20% від показника 2024 року у разі розширення діяльності та укладання додаткових довгострокових контрактів.

Планові фінансові показники ТОВ «ЕМАК» згідно рекомендацій до збільшення чистого доходу та забезпечення рівня рентабельності 2023 року (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Планування кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК»

Показник	Ряд. фін. звітн.	2024	Варіант плану	Абсолютне відхилення від 2024 року
			+10%	+10%
Чистий дохід	р. 2000	38523,4	42375,7	3852,34
Чистий прибуток		728,1	5000,3	4272,2
МК2 – показник загальної ліквідності				

Оборотні активи	р. 1125 + р. 1155 + р. 1100 + р. 1110 + р. 1165	116565,8	120838,0	4272,2
Поточні зобов'язання і забезпечення	р. 1695	136242,8	136242,8	0
МК2		0,8556	0,8869	0,0313
МК₁₁ - показник покриття боргу чистим доходом				
Чисті короткострокові та довгострокові зобов'язання	р. 1595 + р. 1600 + р. 1610 - р. 1165	110,2	-5178,1	-5288,3
Чистий дохід	р. 2000	38523,4	42375,7	3852,34
МК ₁₁		0,0029	-0,1222	-0,1251
МК₁₂ - показник покриття активів прибутком до оподаткування				
Фінансовий результат до оподаткування	р. 2290	888	6098,0	5210,0
Валюта балансу	р. 1300	137581,2	142581,5	5000,34
МК ₁₂		0,0065	0,0428	0,0363
МК₁₃ - показник частки неопераційних елементів балансу				
Неопераційні активи	р. 1030 + р. 1090 + р. 1160 + р. 1190	19182,1	19182,1	0
Валюта балансу	р. 1300	137581,2	142581,5	5000,34
МК ₁₃		0,1394	0,1345	-0,0049
МК₁₄ - показник оборотності поточних активів				
Поточні активи	р. 1195	136288,8	117603,5	-18685,3
Чистий дохід	р. 2000	38523,4	42375,7	3852,34
МК ₁₄		3,54	2,7753	-0,7647

Збільшення чистого доходу і чистого прибутку буде мати вплив на такі показники як власний капітал у розмірі капіталізації прибутку у власний капітал, грошові кошти як залишок чистого прибутку на рахунку, оборотні активи як залишок чистого прибутку на банківських рахунках, грошові кошти як джерело придбання нових основних засобів та можлива економія на оренді.

За визначеними плановими показниками можливо збільшити показник загальної ліквідності, збільшити показник покриття активів прибутком до оподаткування, зменшити показник покриття боргу чистим доходом за умови перевищення грошей над боргами та зменшити показник частки неопераційних елементів балансу, показник оборотності поточних активів.

Планові фінансові показники ТОВ «ЕМАК» призводять до зміни коефіцієнтів (табл. 3.4) та призведе до зміни інтегрального показника конкурентоспроможності з 2,4 у 2024 році до 2,7. З перерахованих показників якісні зміни присутні за показником покриття активів прибутком до оподаткування.

Отже, пропоновані заходи (збільшити чистий дохід від показника 2024 року та забезпечити рентабельність продажів до рівня 2023 року – 11,8%) дають змогу підвищити клас кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» з класу 3 до класу 2.

Таблиця 3.4

Розрахунок фінансових показників ТОВ «ЕМАК»

Зміст показника	Значення МК		Значення МК, %		Значення К	
	2024	10%	2024	10%	2024	10%
Показник загальної ліквідності	0,8556	0,8869	85,6	88,69	0,42	0,42
Показник покриття боргу чистим доходом	0,0029	-0,1222	0,3	-12,22	1,063	1,063
Показник покриття активів прибутком до оподаткування	0,0065	0,0428	0,7	4,28	0,128	0,848
Показник частки неопераційних елементів балансу	0,1394	0,1345	13,9	13,45	-0,874	-0,874
Показник оборотності поточних активів	3,54	2,7753	354,0	277,53	0,822	0,822

Про важливість збільшення прибутку можемо визначати за умови їх впливу на такі показники як збільшення власного капіталу та збільшення грошових коштів, що призведе до збільшення вартості оборотних активів.

Збільшення чистого доходу і чистого прибутку буде мати вплив на такі показники як власний капітал у розмірі направлення прибутку у власний капітал, гроші як залишок чистого прибутку на рахунку, оборотні активи як залишок чистого прибутку на рахунку.

Напрями покращення кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» та фінансового стану перебувають під впливом багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів і мають бути гнучкими та адаптивними до відповідного середовища, наразі такими напрямками визначено: оптимізація розмірів (відношення) оборотних активів і поточних зобов'язань для можливостей погашення частини поточних зобов'язань за рахунок грошей та коштів від погашення дебіторської заборгованості, зменшення чистих зобов'язань та формування більшого залишку грошових коштів, підвищення чистого доходу від реалізації будівельних послуг та укладення нових довгострокових контрактів чи контрактів на виконання

поточних ремонтних робіт; збільшення власного капіталу через додаткові внески власників чи зароблений і нерозподілений прибуток, підвищення фінансового результату до оподаткування через пошук резервів до збільшення інших доходів та оптимізація і контроль за витратами, встановлення цільових значень неопераційних витрат, підвищення показників ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності, що повинно мати позитивний вплив на рівень кредитоспроможності та загального фінансового стану, активне використання технологій страхування для мінімізації збитків, в тому числі рекомендовано здійснювати страхування від воєнних ризиків будівельних об'єктів та майданчиків.

3.3. Шляхи оптимізації кредитних ресурсів підприємства

Формування та оптимізації кредитних ресурсів ТОВ «ЕМАК» має особливості та не може визначатися у контексті кредитування підприємств інших галузей економіки, оскільки будівельна діяльність створює додаткові переваги для формування кредитних ресурсів.

Шляхи оптимізації кредитних ресурсів ТОВ «ЕМАК» полягають у наступному:

1) залучення коштів для будівництва від кредиторів (інвесторів) на особливих умовах відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» та іншого профільного законодавства;

2) залучення коштів для кредитування поточної діяльності на звичайних умовах або пільгових умовах, відповідно до кредитних програм комерційних банків та державних програм з пільгового кредитування;

3) залучення коштів для придбання основних засобів, що актуально для ТОВ «ЕМАК» на звичайних умовах або пільгових умовах, відповідно до

кредитних програм комерційних банків та державних програм з пільгового кредитування.

Відповідно до законодавства, чинного до жовтня 2024 року Закону України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XII від 18.09.1991 р. – інвестування та фінансування будівництва об'єктів житлового будівництва з використанням недержавних коштів, залучених від фізичних та юридичних осіб, у тому числі в управлінні, здійснювалось виключно через фонди фінансування будівництва, фонди операцій з нерухомістю, інститути спільного інвестування, а також шляхом емісії цільових корпоративних облігацій, виконання зобов'язань за якими здійснюється шляхом передачі об'єкта (частини об'єкта) житлового будівництва.

За таких правових норм переважна більшість будівництва фінансувалась саме через інститути спільного інвестування (ІСІ). Закон № 2518 визначив особливості цивільного обороту об'єктів незавершеного будівництва і майбутніх об'єктів нерухомості. З набранням чинності даного Закону, із Закону України «Про інвестиційну діяльність» було виключено частину 3 статті 4. Окрім того, 05.10.2023 р. НКЦПФР надала низку роз'яснювальних листів на питання, які, в тому числі, стосуються інвестування в об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені у майбутньому.

«Відповідно до частини 1 статті 6 Законом України №2518, цього закону, пряме чи опосередковане залучення (інвестування, фінансування) замовником будівництва, девелопером будівництва, управителем фонду фінансування будівництва коштів від фізичних та юридичних осіб, у тому числі в управлінні, для спорудження об'єкта нерухомого майна з подальшим набуттям такими особами права власності на відповідні об'єкти нерухомого майна може здійснюватися виключно в такий спосіб:

1) шляхом укладення договорів купівлі-продажу неподільних об'єктів незавершеного будівництва/майбутніх об'єктів нерухомості (частки неподільного об'єкта незавершеного будівництва):

- замовником будівництва, який є юридичною особою або фізичною особою - підприємцем;

- девелопером будівництва, який є юридичною особою;

2) шляхом укладення договорів про участь в фонді фінансування будівництва управителем такого фонду, відповідно до Закону №2518-IX з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»;

3) шляхом емісії цільових корпоративних облігацій, погашення яких здійснюється шляхом передачі об'єкта (частини об'єкта) житлового будівництва відповідно до Закону «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [1], з умовою передачі такого об'єкта відповідно до укладеного нотаріального договору між замовником будівництва та власником цих облігацій про резервування (бронювання) об'єкта (частини об'єкта) житлового будівництва.

Отже, підсумовано, після набрання чинності закону №2518 для фінансування будівництва застосовуються три способи:

- укладення договорів-купівлі продажу неподільних об'єктів незавершеного будівництва, майбутніх об'єктів нерухомості, їх частки;
- укладення договорів про участь у фонді фінансування будівництва;
- емісія цільових корпоративних облігацій, погашення яких здійснюється шляхом передачі об'єкта (частини об'єкта) житлового будівництва» [36].

Для фінансування поточної діяльності та придбання основних засобів ТОВ «ЕМАК» не має жодних переваг та приймає участь у кредитних угодах на загальних підставах. Оскільки ТОВ «ЕМАК» належить до малих підприємств, то має можливість прийняти участь у програмі кредитування 5-7-9%, коли частину витрат зі сплати відсотків покриває держава та лише пільгову відсоткову ставку має сплачувати підприємство.

ТОВ «ЕМАК» за цільовим призначенням державної програми може залучити кредит на поточну діяльність та придбання основних засобів, проте в

умовах обмеженого розміру державного фінансування підприємство може не отримати підтвердження заяви або обмежене фінансування, або заявка буде довго розглядатися і підтверджуватися.

У такому разі підприємству необхідно звертатися до комерційних банків за кредитами на звичайних комерційних умовах.

У табл. 3.5 наведено узагальнення умов кредитування придбання техніки, в тому числі будівельної техніки від п'яти провідних банків (Приватбанк, Райффайзен Банк, ОщадБанк, Укрсіббанк, Кредіт Агріколь) вказує на середній відсоток на рівні 15%, а також комісія на рівні 0,75% з терміном кредитування до 60 місяців. Однак, провідний банк України – ПриватБанк визначає кредитну відсоткову ставку відповідно до ринкової ставки депозитів та плаваюча ставка додає нестабільності.

Таблиця 3.5

Кредитні умови комерційних банків для придбання техніки у 2025 році

Банк	Відсоткова ставка	Додаткові комісії	Термін кредитування
Приватбанк	UIRD 3m +1.0% (UIRD 3m на 01.06.2025 – 13,66%)	1.0%	до 18 місяців
	UIRD 3m + 3 %	від 0.5% суми кредиту	від 1 до 5 років
Райффайзен Банк	16,7% -17,2%	0,5-0,99%	від 6 до 60 місяців
ОщадБанк	встановлюються індивідуально	0,2%	до 7 років
Укрсіббанк	9,99%		до 60 місяців
Кредіт Агріколь	16,5%		до 60 місяців
Середній показник у банківській системі	15%	0,75%	до 60 місяців

Джерело: складено за даними [36-40]

Для ТОВ «ЕМАК» рекомендовано розробляти декілька сценаріїв фінансування та переглядати їх відповідно до змін на фінансовому ринку та у банківській системі та використовувати формування кредитних ресурсів з різних джерел, в тому числі активно подавати заявки на фінансування за програмою 5-7-9%.

ВИСНОВКИ

1. Кредитоспроможність визначають як сукупність (комплекс) ознак, що дозволяють підприємству отримати та погасити вчасно кредит відповідно до умов кредитного договору. Розвиток вимог та ознак кредитоспроможності змінювався від іміджу підприємства, прибутковості та платоспроможності до комплексу якісних та кількісних ознак. Основний інтерес до кредитоспроможності мають позичальники, які зацікавлені у високому рівні кредитоспроможності та доступу до кредитних ресурсів і впевненості, що банки нададуть необхідну суму кредиту; банки також зацікавлені у високому рівні кредитоспроможності своїх позичальників та можливості кредитування підприємств з високим рівнем кредитоспроможності та низьким рівнем ризику. Додатково зацікавленими особами у високому рівні кредитоспроможності можуть бути НБУ, постачальники, партнери, наймані робітники.

2. Визначено групи підходів до аналізу кредитоспроможності: перша група – підходи, що використовуються та рекомендуються до провадження вченими (теоретичні та наукові підходи) на основі загальноприйнятих фінансових коефіцієнтів; друга група – підходи, що визначенні у нормативних положеннях НБУ та комерційний банків (практичні підходи); третя група – підходи, що використовуються міжнародними та українськими кредитними рейтинговими агентствами.

3. Визначено роль та місце оцінки кредитоспроможності у кредитному процесі. Визначено послідовність етапів оцінки кредитоспроможності будівельного малого підприємства з визначенням формул для розрахунку показників, критичних значень інтегрального показника та порядку присвоєння класу кредитного ризику.

4. ТОВ «ЕМАК» – підприємство в сфері будівництва, створено вісім років тому з метою отримання прибутку для засновників. Проведено аналіз фінансово-господарської діяльності за напрямками капіталу, доходів та витрат, фінансових результатів, основних та оборотних активів, відносних показників. За

відносними показниками ліквідності можна визначити проблеми з ліквідністю, що визначені на рівні абсолютної ліквідності та залишку грошей, який не вдається покрити навіть 1% поточних зобов'язань, підприємство втрачає абсолютну ліквідність та визначається як неліквідне і неплатоспроможне. Коефіцієнт фінансової автономії ТОВ «ЕМАК» зростає порівняно з 2022 роком, основне досягнення – це досягнення позитивного значення у 2022-2023 роках. У 2024 році показник фінансової автономії зменшився через збільшення поточних зобов'язань та лише 8% активів покривалися власними коштами. Проведений аналіз прибутковості показав отримання збитку у 2022 році та стабілізацію роботи і прибутковості у 2023-2024 роках.

5. Проведено оцінку кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК»: у 2022 році значення інтегрального показника кредитоспроможності дорівнювали 4 класу кредитоспроможності, у 2023 році клас кредитоспроможності покращився до класу 2 та у 2024 році погіршився до класу 3. За науковим підходом у 2022 році підприємство визначено не кредитоспроможним, підприємству у 2022 році потенційно мали відмовити у кредитів, оскільки у підприємства не було власного капіталу та збитки перевищували інші складові власного капіталу, за результатами 2022 року також були отримані збитки, що вказувало на відсутність отримання та погашення кредитів та лише у 2023 році почала формуватися кредитоспроможність, що суперечить результатам за Положенням НБУ № 351.

6. За проведеним факторним аналізом варто відмітити, що зміна кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» відбувалася за двома напрямками: загальної ліквідності та покриття активів прибутком до оподаткування, цьому сприяло відновлення прибутковості та покращення ліквідності. За факторним аналізом науковообгрунтованої формули за 2023-2024 роки можна визначити, що зменшення коефіцієнта реінвестування прибутку призвело до збільшення кредитоспроможності на 0,37, зменшення прибутковості підприємства призвело до зменшення кредитоспроможності на 0,95 (максимальний негативний вплив), зменшення частки статутного капіталу у власному капіталі погіршила

кредитоспроможність, віддача вкладеного капіталу сприяла підвищенню кредитоспроможності. Факторами визначено рівень капіталізації прибутків та рівень прибутковості.

7. Досліджено зарубіжний досвід аналізу кредитоспроможності підприємства та визначено, що найчастіше підставою для високого рівня кредитоспроможності є ділова репутація менеджерів та власників, здатність підприємства до обслуговування кредиту та погашення основної суми, а також наявність застави чи забезпечення. Додатково можуть враховувати загальний стан ринку, на якому працює підприємство, що не враховується у вітчизняній практиці та НБУ не вносить до моделі оцінки кредитоспроможності галузеві показники. Також у практику оцінки кредитоспроможності зарубіжні банки використовують штучний інтелект та машинне навчання, при цьому перекладаючи відповідальність на штучний інтелект. На основі вивчення зарубіжного досвіду обґрунтовані рекомендації для українських підприємств.

8. Обґрунтовано напрями покращення кредитоспроможності ТОВ «ЕМАК» та фінансового стану, які мають бути гнучкими та адаптивними до відповідного середовища: оптимізація розмірів (відношення) оборотних активів і поточних зобов'язань для можливостей погашення частини поточних зобов'язань за рахунок грошей та коштів від погашення дебіторської заборгованості, зменшення чистих зобов'язань та формування більшого залишку грошових коштів, підвищення чистого доходу від реалізації будівельних послуг та укладення нових довгострокових контрактів чи контрактів на виконання поточних ремонтних робіт; збільшення власного капіталу через додаткові внески власників чи зароблений і нерозподілений прибуток, підвищення фінансового результату до оподаткування через пошук резервів до збільшення інших доходів та оптимізація і контроль за витратами, встановлення цільових значень неопераційних витрат, підвищення показників ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності, що повинно мати позитивний вплив на рівень кредитоспроможності та загального фінансового стану, активне використання технологій страхування для мінімізації

збитків, в тому числі рекомендовано здійснювати страхування від воєнних ризиків будівельних об'єктів та майданчиків.

9. Шляхи оптимізації кредитних ресурсів ТОВ «ЕМАК» полягають у наступному: залучення коштів для будівництва від кредиторів (інвесторів) на особливих умовах відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» та іншого профільного законодавства; залучення коштів для кредитування поточної діяльності на звичайних умовах або пільгових умовах, відповідно до кредитних програм комерційних банків та державних програм з пільгового кредитування (програма 5-7-9%); залучення коштів для придбання основних засобів, що актуально для ТОВ «ЕМАК» на звичайних умовах або пільгових умовах, відповідно до кредитних програм комерційних банків та державних програм з пільгового кредитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T063480>
2. Положення Національного банку України «Про кредитування» : затв. Постановою Правління Національного банку України від 28.09.1995 р. №246. Втрата чинності: 15.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0246500-95#Text>
3. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : затв. Постановою Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. №23. Втрата чинності: 03.01.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12#Text>
4. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків : затв. Постановою Правління Національного банку України від 06.07.2000 р. №279. Втрата чинності: 31.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-00#Text>
5. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Національного банку України від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>
6. Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара: Наказ Міністерства фінансів України від 14.07.2016 р. № 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text>

7. Caplinska A., Tvaronavicienè M. Creditworthiness place in credit theory and methods of its evaluation. *Entrepreneurship and sustainability issues*. 2020. Vol. 7. №. 3. Pp. 2542-2555
8. Аверкина М. Ф., Октисюк Є. В. Моделювання кредитоспроможності клієнта. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 39. С. 267-272.
9. Андренко О. А., Мордовцев О. С., Мордовцев С. М. Інтегральна оцінка фінансового стану та кредитоспроможності комунальних підприємств України. *Бізнес Інформ*. 2020. № 6. С. 116-122.
10. Бондаренко А. Ф., Моїсеєнко М. А., Гордієнко В. П., Дутченко О. О. Оцінка кредитоспроможності позичальника комерційного банку. *Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка*. 2019. № 4. С. 93-100.
11. Внукова Н. М., Швед Д. А. Порівняння підходів до оцінки кредитоспроможності підприємств гірничо-металургійного комплексу. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2024. Т. 1, № 1. С. 13-20.
12. Гербич Л., Нетребчук Л. Кредитоспроможність сільськогосподарських підприємств. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2020. № 5. С. 88-101.
13. Головка О. Г., Губарев О. О., Пономарьова А. Ю. Удосконалення управління кредитоспроможністю підприємств. *Modern economics*. 2020. № 21. С. 52-58.
14. Колесніченко А. С., Петрученко Ю. М. Концептуальні засади фінансового управління кредитоспроможністю компанії. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_8_68
15. Коцеруба Н. В. Оцінка кредитоспроможності підприємства–позичальника на основі показників фінансової звітності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 7-8. С. 111-119.
16. Кравченко В. Г., Кравченко Т. В. Оцінювання кредитоспроможності позичальників комерційного банку. *Економічний простір*. 2021. № 167. С. 125-133.

17. Літвінчук В. В., Панічук О. В. Управління кредитоспроможністю підприємства: обліковий аспект формування показників та ризику управлінського обліку боржників банку. *Ефективна економіка*. 2023. № 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_8_43

18. Мороз Ю. Ю., Панічук О. В. Формування платіжних активів при оцінюванні кредитоспроможності підприємства: визнання та обліково-аналітичний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 7. С. 23-31.

19. Науменко Н. Ю., Писарькова В. Р., Овчаренко О. В. Дослідження ключових елементів процесу формування та реалізації кредитоспроможності позичальників банку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. Вип. 2. С. 102-115.

20. Овчелупова О. М. Оцінка кредитоспроможності позичальників комерційного банку: напрямки підвищення якості інформаційно-аналітичного забезпечення. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2020. № 3. С. 106-114.

21. Островська Н. С. Міжнародний досвід оцінки кредитоспроможності позичальників комерційними банками. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 2. С. 169-174.

22. Панічук О. В. Управління зобов'язаннями в процесі оцінювання кредитоспроможності підприємства: обліково-інформаційний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу*. 2024. Вип. 1. С. 25-33.

23. Пильнова В. П. Оцінка і контроль кредитоспроможності суб'єктів малого бізнесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 43-48.

24. Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Кредитоспроможність позичальника: зміст і критерії оцінки. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2021. Вип. 17(1). С. 190-204.

25. Ситник О. О. Методи оцінки кредитоспроможності підприємства. *Economic synergy*. 2024. Iss. 4. С. 269-285.

26. Солодовнік О. О., Докуніна К. І. Оцінка кредитоспроможності позичальника: аналіз основних підходів. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 53. С. 140-145.

27. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В., Рудич А. І. Особливості моделювання кредитоспроможності суб'єктів фінансової та страхової діяльності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Вип. 1. С. 91-97.

28. Халатур С. М., Карамушка О. М., Чеpecь В. І. Управління кредитоспроможністю аграрних підприємств в контексті цифровізації національної економіки. *Ефективна економіка*. 2024. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_2_34

29. Халатур С. М., Кравченко М. В., Карамушка Д. К., Козир Е. В. Комплексна експрес-методика оцінки кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств з урахуванням рівня їх економічного розвитку. *Економіка та держава*. 2021. № 10. С. 37-42.

30. Халатур С. М., Трегуб О. М. Проблемні аспекти управління кредитоспроможністю підприємств та перспективи їх розв'язання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 21-22. С. 37-42.

31. Шептуха О. М., Лаптева А. Ю. Оцінка кредитоспроможності позичальника за допомогою дискримінантного аналізу. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 6. С. 25-28.

32. Кредитний рейтинг. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/kreditnij-rejting-potochni-rejtingi-zagalna-informacija-istorichni-zmini>

33. ТОВ «ЕМАК». URL: <https://clarity-project.info/edr/40395109/history/prozorro>

34. ТОВ «ЕМАК». URL: <https://opendatabot.ua/c/40395109>

35. ТОВ «ЕМАК». URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/40395109/

36. Інвестування в нерухомість, яка буде споруджена у майбутньому: моделі фінансування за законом №2518-IX. URL: https://propertytimes.com.ua/blogs/oleksandr_dereka/investuvannya_v_neruhomist_y_aka_bude_sporudzhen_a_u_maybutnomu_modeli_finansuvannya_za_zakonom_2518ix
37. Офіційний сайт Credit-Agricole. URL: <https://credit-agricole.ua/agro-biznesu/kredituvannya/transport-v-kredyt>
38. Офіційний сайт Ощадбанку. URL: <https://www.oschadbank.ua/credit/prydbanna-novyh-transportnyh-zasobiv-silgosptehniky>;
39. Офіційний сайт ПриватБанку. URL: <https://privatbank.ua/business/kreditnaja-linija-agrosezon>;
40. Офіційний сайт Райффайзен Банк. URL: <https://raiffeisen.ua/uk/aem/biznesu/kredyty/finansuvannia-ahrariiv/kredytuvannia-ahrariiv-investytsiinyi-kredyt-na-kupivliu-sh-tekhniky-ta-obladnannia.html>;
41. Офіційний сайт Укрсіббанку. URL: <https://ukrsibbank.com/products/middle-and-small-business/kredyt-dlya-agrobiznesu-na-obladnannya>;
42. Роганова Г. О., Прозорова А. Р. Оцінка кредитоспроможності малого підприємства. Наукові праці НУХТ, 2025, 3.

ДОДАТКИ

Додаток А

Дата звіту	10.03.2025
Період	2024 рік, 12 міс
Бухгалтер	Терещенко Максим Леонтійович
КАТОТГ	UA800000000000980793
Кількість працівників	17

Фінансова звітність малого підприємства

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	0.00	5.80
первісна вартість	1001	0.00	10.00
накопичена амортизація	1002	0.00	4.20
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	39.10
Основні засоби:	1010	403.10	1 247.50
первісна вартість	1011	659.60	1 997.00
знос	1012	256.50	749.50
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	403.10	1 292.40
II. Оборотні активи Запаси:	1100	14 829.60	59 119.60
у тому числі готова продукція	1103	1 172.40	80.40
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	1 184.60	6 430.20
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0.00	427.20
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 822.70	50 838.20
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	26.10	177.80
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	113.70
Інші оборотні активи	1190	3 822.60	19 182.10
Усього за розділом II	1195	23 685.60	136 288.80
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	24 088.70	137 581.20

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
-------------	-----------	------------------------------------	--------------------------------------

I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	102.00	102.00
Додатковий капітал	1410	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	398.80	948.40
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Усього за розділом I	1495	500.80	1 050.40
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	288.00
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	1 392.90	32 613.50
розрахунками з бюджетом	1620	94.10	11.70
у тому числі з податку на прибуток	1621	21.80	
розрахунками зі страхування	1625	0.00	13.90
розрахунками з оплати праці	1630	0.00	54.90
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	22 100.90	103 548.80
Усього за розділом III	1695	23 587.90	136 242.80
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	24 088.70	137 581.20

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	38 523.40	6 384.60
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	31 425.50	4 059.50
Інші операційні доходи	2120		1 001.60
Інші операційні витрати	2180	6 213.00	2 528.80
Інші доходи	2240	117.10	0.00
Інші витрати	2270	114.00	0.00
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	38 640.50	7 386.20
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	37 752.50	6 588.30
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	888.00	797.90
Податок на прибуток	2300	159.90	46.40
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	728.10	751.50

Фінансова звітність за 2023 рік

2023 рік

2022 рік

2021 рік

2020 рік

Дата звіту	16.04.2024
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	Терещенко Максим Леонтійович
КАТОТТГ	UA80000000000980793
Кількість працівників	6

Фінансова звітність малого підприємства

АКТИВ

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.00	
накопичена амортизація	1002	0.00	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби:	1010	17.90	403.10
первісна вартість	1011	137.10	659.60

Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	17.90	403.10
II. Оборотні активи Запаси:	1100	2 721.30	14 829.60
у тому числі готова продукція	1103	990.70	1 172.40
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	1 668.00	1 184.60
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	34.00	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 432.30	3 822.70
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	

Гроші та їх еквіваленти	1165	234.80	26.10
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Інші оборотні активи	1190	1 242.80	3 822.60
Усього за розділом II	1195	8 333.20	23 685.60
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	8 351.10	24 088.70

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	102.00	102.00
Додатковий капітал	1410	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-354.60	398.80
Усього за розділом I	1495	-252.60	500.80

III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	3 538.60	1 392.90
розрахунками з бюджетом	1620	119.90	94.10
у тому числі з податку на прибуток	1621	21.80	21.80
розрахунками зі страхування	1625	0.00	
розрахунками з оплати праці	1630	2.30	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	4 942.90	22 100.90
Усього за розділом III	1695	8 603.70	23 587.90
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	8 351.10	24 088.70

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6 384.60	639.60
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	4 059.50	770.30
Інші операційні доходи	2120	1 001.60	
Інші операційні витрати	2180	2 528.80	411.40
Інші доходи	2240		0.00
Інші витрати	2270		0.00
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	7 386.20	639.60
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	6 588.30	1 181.70
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	797.90	-542.10
Податок на прибуток	2300	46.40	
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	751.50	-542.10

Фінансова звітність за 2022 рік

2023 рік

2022 рік

2021 рік

2020 рік

Дата звіту	28.02.2023
Період	2022 рік, 12 міс
Бухгалтер	Жежеринський Роман Олексійович
КАТОТТГ	UA800000000000980793
Кількість працівників	6

Фінансова звітність малого підприємства

АКТИВ

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.00	
накопичена амортизація	1002	0.00	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби:	1010	17.90	17.90
первісна вартість	1011	137.10	137.10

знос	1012	119.20	119.20
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	17.90	17.90
II. Оборотні активи Запаси:	1100	1 134.00	2 721.30
у тому числі готова продукція	1103	1 008.70	990.70
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	1 455.30	1 668.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	35.20	34.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 219.10	2 432.30

Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	24.30	234.80
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Інші оборотні активи	1190	499.40	1 242.80
Усього за розділом II	1195	4 367.30	8 333.20
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	4 385.20	8 351.10

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	102.00	102.00
Додатковий капітал	1410	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	186.90	-354.60

Усього за розділом I	1495	288.90	-252.60
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	2 331.30	3 538.60
розрахунками з бюджетом	1620	138.10	119.90
у тому числі з податку на прибуток	1621	31.10	21.80
розрахунками зі страхування	1625	0.00	
розрахунками з оплати праці	1630	0.00	2.30
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	1 626.90	4 942.90
Усього за розділом III	1695	4 096.30	8 603.70

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	4 385.20	8 351.10

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	639.60	625.90
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	770.30	290.90
Інші операційні доходи	2120		2.30
Інші операційні витрати	2180	411.40	285.50
Інші доходи	2240		0.00
Інші витрати	2270		0.00
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	639.60	628.20
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	1 181.70	576.40

Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	-542.10	51.80
Податок на прибуток	2300		9.30
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	-542.10	42.50